

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

—
Manuscrisurile nu se înapoiază.

„Pitici 'n putință“... în poftă voinici...”

De: **Aurel C. Popovici**

„...se impune din (1) partea presei noastre o operă de îndrumare și lămurire, în care condeie călăuzite de o desăvârșită cinste și sprîjinite (1) de o pătrundere ageră a trebuințelor noastre să săvârșească apostolatul muncii“...

(Goga, Insemnări, p. 146).

Literații sunt preocupați de elementele estetice ale vieții. Dar aceia dintre ei, cari simt și știu ce este frumusețea, sau „frumosul“, cum zic unii, sunt în număr infinitezimal în toate literaturile. Cei mai mulți, sunt poeții, romancierii, nuvelistii zilei: ai modei, literați cu reputații adesea foarte mari, dar trecătoare, „muști de o zi“ într-o lume ce judecă pripit, ce nu știe alege între valoare și spoială. Imensa majoritate a literaților face literatură, nu că ar fi simțind adânc adevărata frumusețe în jurul său și s'ar fi pricepând s'o toarne în forme neperitoare, ci pentrucă-i place să scrie, să „aducă cuvinte frumoase frumos pe hârtie“... ca să fie considerați ca scriitori, admirati, tămâiați. Și pe cât se poate de bine răsplătiți și în hârtii de bancă. Această categorie de literați n'a înțeles, și nu va înțelege niciodată, ce va să zică a fi d. e. poet adevărat, a produce adevărate opere de artă.

Literații adevărați nu scriu pentrucă

vor să scrie, că le place să scrie, că doresc să fie literați, ci pentrucă geniul lor îi silește să scrie, pentrucă ideile și simțirile lor sunt atât de puternice, încât le sgudue ființa și isbucnesc, cu o vulcanică putere, ca să dea farmec mai mult vieții unui popor, să-i dea, lui, un dor mai viu de a trăi în sfera idealității, și fiilor săi energia de a muri zâmbind când vine ceasul ca ei să se jertfească pentru el. Pentru el, nu pentru sine! Pentru ordinea morală a vieții lui, nu pentru pâinea zilnică a vieții lor — individuale.

Literații, mai ales poeții adevărați, nu vor face niciodată concesii vulgului de indivizi răzleți cu grija tot la pâine; nu se vor coborî nici-odată la gusturile și fantaziile, la așa zisele „concepții“ ale plebii intelectuale, nu se vor înămoli niciodată în filosofia stomacală a lui Karl Marx, în materialismul social-democrației internaționale, — ci vor căuta să ridice ei cât mai multă lume la sine, la înălțimile idealității naționale, în sfera adevăratei frumuseți a vieții, a frumosului etern. Nu a celui modern, înșelător, atârnat de bunăvoința câtorva recensenti, stupizi, făloși și impertinenți, și a gazetelor sau revistelor lor, atârnat de interese trecătoare și adeseori meschine, schimbător ca orice nou curent de noi păreri. Căci adevărata frumusețe nu-i chestie de păreri și de voturi redacționale, ci una

din condițiile eterne ale unei vieți naționale. De aceea sunt atât de puțini literați, de poeți cari au văzut ceva din ea și au izbutit să creieze lucrări de valoare cu adevărat neperitoare.

Și un scriitor e cu atât mai mare cu cât, pe lângă talent productiv, are și un caracter adevărat conservator, voi să zic un caracter care niciodată nu va sacrifica, micilor ispite ale vanității sale personale, interesele cardinale de existență ale neamului său. E treaba lui să le cunoască din vreme. — Tot ce a fost sau se dovedește ca fără valoare în operele celor mai mari literați, din antichitate și până azi, nu are decât o valoare de bibliografie, — e un produs în momentele de slăbiciune a caracterului lor. Căci atunci scade și puterea și luciditatea intelectului: l-a biruit voința oarbă, în deosebitele ei torme de manifestare, mai ales vanitatea. Nu-i de mirat că producțiunea literară e enormă. Cu volumele de poezii și alte produse literare, tipărite până astăzi, s'ar putea alcătui șiruri de munți cât Himalaia. Dar de cetit nu se citesc, prin decenii și secole, decât câteva. Restul, se preface repede în maculatură. Maculatura aceasta o produc literații fără adevărat talent, fără talent mare și îmbogățit printr-o înaltă cultură, și fără caracter național-conservator: fără dragoste și pricepere pentru adevărata frumusețe a vieții, fără nici un fel de credințe.

Un scriitor cu adevărată chiemare simte instinctiv, ceea ce spune odată Lichtenberg: că omul care de tînăr se crede un geniu, este — un om pierdut. Ceea ce

Abraham a Santa Clara

de dr. I. Broșu

Sunt prieteni, cărora nu le scrii nici odată, și prieteni foarte buni. Ești, pare că prea sigur, ești prea convins de statornicia sentimentelor lor, și îi cunoști cu mult mai bine, decât ca purtarea lor să-ți dea motiv la o umbră de bănuială, fie cât de neînsemnată.

Ii stimezi, te gândești cu drag la ei, și îndeosebi te dispun la un adevărat sentimentalism felurite amintiri, din timpul pe care l-ai petrecut în societatea lor... De asemenea soarte se împărtășesc, adese ori, mulți din scriitorii, din artiștii și din cugetătorii popoarelor, cari s'au impus prin originalitatea, adică prin acel dar deosebit, ce câștigă popularitatea și în fine prin talent. Ei sunt foarte cunoscuți, dacă nu altfel dar cel puțin după nume, li-se știu pe de-a rostul versuri întregi și lungi șiruri de măiastră gândire, apoi fraze frumoase de armonie; ai cetit unele din operele lor, în clasă, cu profesorul, și s'a analizat totul în amănunte, și s'a vorbit pe larg de însemnătatea lor, de rangul ce-l ocupă în galeriile bărbaților iluștri, și de valoarea ce-o reprezintă ei; cu un cuvânt, ești așa de convins și de încântat de geniul lor, încât afii cu cale să nu-i cetești mai departe în viață, adresându-le însă totdeauna, când e vorba de ei, elogii mari și admirație profundă. Scriitorii categoriei acesteia, pot fi într'adevăr fericiți, deoarece nemurirea, în felul ei, li-e asigurată, iar în istoriile literare, vor prinde aproape totdeauna locul cel mai de frunte...

În decembrie 1909, Viena a comemorat prin articole entuziaste, în jurnale și reviste, și prin editarea operelor complete în 4 volume, a doua sută aniversare a morții vestitului călugăr din ordul augustinilor: *Abraham a Santa Clara*. Pentru lumea teologilor, acest nume desigur nu e de tot necunoscut, cu atât mai puțin însă vienezilor; dar indiferent de unii și de alții, și Abraham a S. C. face parte tocmai din acei scriitori mari, despre cari se vorbește cu tot entuziasmul fără să fie cetiți însă nici odată.

Frumusețea retorică, dar mai cu seamă spiritul, ce scapără din cele 21 de volume, e așa de bine înfrățit cu sângele cald al vienezilor, încât nu poți desface ușor cele două concepții deolaltă: Viena și Abraham a Santa Clara. Viena, fără el pe deoparte, poate că n'ar fi aceea ce-i azi încât privește viața religioasă, și fără ca să n'o aibă de fond, nu e posibil să-mi imaginez pe călugărul poznaș din ordul augustinilor.

De aceea aproape toți îi vor fi cunoscând unele amănunte interesante din biografie și sunt rari aceia, cari să nu fi auzit ceva despre neîntrecutul cuvântător; dar cu toate acestea, durere, cele 21 de volume rămân pretutindeni mereu în vitrine, nouă-nouțe, cu șirurile lor de interesantă și instructivă lectură.

Cine a fost Abraham a Santa Clara? Se spune, că el ar fi servit lui Schiller, de model, în vestita „capucinată“ din *Wallensteins Lager*. Atâta numai e prea puțin de știut despre unul, care umple pagini întregi în istoria literaturii germane din Austria, și mai cu seamă ce interesează pe teologi, un loc de frunte în șirurile oratorilor mari ai bise-

ricii creștine. S'a născut în anul 1644, la Krähenheimstetten, din părinți țărani, ce se ocupau cu păstoritul. Ca copil de 9 ani deja, arăta un deosebit talent de orator; ținea prelegeri întregi din catehism, prietenilor de școală, înălțat sus pe un scaun, cu ochii scânteietori și cu gesturi energice. Mai târziu atras de faimă, intră în ordul augustinilor și după terminarea studiilor necesare, se hirotonește, pentru a lumina, cu puterea rostului său iscusit de pe amvonul capelei imperiale din Viena, câteva decenii, întregi generații setoase după cuvântul lui. Avea mare trecere la împăratul Leopold, pe care călugărul îndrăcit, nu-l prea scutia de ironia-i pișcătoare și cu toate intrigile, ce se urziau pe față și pe șoptite împotriva lui, nu se gândi să-l delăturare din preajma sa, niciodată. Din Viena întreprinse mai multe peregrinaje la Roma și muri în etate de 65 de ani.

Abraham a Santa Clara, a fost un mare orator bisericesc și ar fi păcat să se treacă peste amintirea lui, cu atâta cât s'a spus până aici. Ne interesează pe noi mai puțin biografia, și mai mult strălucita sa personalitate. Nu face, ce-i drept, parte din ceata acelor puțini nemuritori, pe cari se obicinuieste ai boteza cu numele de „clasici“; nu se poate așeza lângă Ioan Chrisostomul, ca profunditate teologică deosebită, ca bogăție de sentimente delicate de argumentație și de convingere netărmurită, dar fără îndoială se aseamănă întru toate și e egal prin cunoașterea desăvârșită a adâncurilor sufletului omenesc și analiza fină psihologică a tainelor sale.

Nu se poate așeza lângă Bossuet, ca avânt și putere de creație, ca seninătate în expresie și

știm din experiența seculară a tuturor părinților, și pedagogilor înțelepți, cari toți ne spun că nu e bine să desmerdăm copiii. Dar e un rău și mai mare când un popor își desmiardă scriitorii-copii și le dă pas chiar în politică unde nu frumusețea, ci adevărul și binele vieții naționale sunt hotărâtoare.

Am arătat că în mare parte d. Goga a stârnit o întreagă criză, o vrajbă periculoasă, ca să ne dovedească că e scriitor superior celor pe cari îi aveam, ca să ne probeze că el ne aduce un „spirit nou de cercetare“, o „disciplină științifică“, cu un cuvânt că d. Goga este un Mesia, și ca poet și ca om învățat și ca om politic...

Înainte de a discuta în parte importante sale „idei“ sau „valori morale“,... țin să dovedesc că d. Goga, chiar și în poeziile sale, se recomandă Mântuitorul neamului românesc, om învățat și zdrobitor de dogme naționale din bătrâni. Căci fondul sufletesc al poetului Goga nu-i de loc idealist în sensul nostru, adică: naționalist ci cu desăvârșire materialist, cu profunde înclinări socialiste. Dar și acest fond sufletesc e covârșit de preocuparea autorului de a trece drept Mântuitor savant... al celor „obidiți“. Iată câteva probe. Ivirea Mântuitorului Isus o prorociseră alții. Venirea Mântuitorului Octavian pare că o povestește acest Mântuitor el însuși.

În poezia mai mult socialistă „Clăcașii“, d. Goga vorbește întâia dată de „Infricoșata clipă a premenirii“. El adică, cântă pe o țărancă istovită de munca câmpului, — „cu chipul stâns, o umbră de femeie“ care:

Mângâietor s'apleacă să ridice
Un făt bălan ce adumbrit de spice
A adormit pe un așternut de glugă.
Ea blând ridică-l stând ingenunchiată
Și 'necet îi dă copilului să sugă...

Acest „făt bălan“ ni se prezintă apoi ca un adevărat Făt Frumos și salvator al neamului românesc:

El, cel frumos și frate bun cu glia,
Nou întrupatul suflet de Mesia,
Va fi județul ceasului de mâne,

Ce într'un zorit (!!) aprins de dimineață
Cu mâna lui vitează, îndrăzneată,
Zdrobi-va cartea legilor bătrâne...

„Să-i ajute Dumnezeu“, — mi-am zis eu, acum 6 ani, când am cetit aceasta a sa proprie bună vestire... Dar d. Goga, care însuși ne spune de mai multe ori, că și-a îngropat de mult credința în Dumnezeu, nu putea aștepta ajutorul lui ceresc. Iar „steaua lui de pază“, lăutarul Lae Chioru, n'a avut nici el puterea să-l confirme în demnitățile de „nou întrupat suflet de Mesia“...

Astfel se face că sufletul acesta de Mesia, înainte chiar de a fi ajuns să ne primenească cu predica sa de pe muntele Aradului, vroiu să zică din necunoscutul palat din Arad, era deja cu desăvârșire frânt...

Vameșii și fariseii fuseseră mai tari de cât el. E nespus de jalnic dar așa este:

A noastră moșie, frumoasă nespus,
Grumazul și-a întins (!) spre pierzare,
Căci brațele noastre azi spadă nu strâng
Și steag țara noastră nu are...

Nu știu că românii ei înșiși și-ar fi „întins grumazul spre pierzare...“, dar știu că zădarnic am avea azi un steag, dacă singurul nostru stegar posibil... e încă tot un „făt bălan“, un Făt Frumos în basmele „Tribunei“, care nu face decât să ne rupă inima cu „toate plânsetele“ sale când jalnice, când stridente... Fără îndoială că vom fi având vr'un „vis neîmplinit“ — dar de ce ne-am mai încinge cu „spada de Toledo“... a lui Horia.... dacă tot candidatul nostru la mandatul unui Mesia politic ne spune, în aceeași poezie, că e vorba de un simplu vis, ca toate altele, de o deșertăciune vrednică de plâns:

Deșertăciunea unui vis
Noi o stropim cu lacrimi.

Să lăsăm dar și noi această deșertăciune — și fiecare tânăr oțelit să zică, când s'o însura, ce zice d. Goga, sufletul de Mesia, în poezia sa „Dorință“:

Să ne așezăm în sat la noi,
S'avem în deal o casă,
Să fim cel mai cuminte 'n sat
Și tu cea mai frumoasă.

Ein Stuben ohne Tisch,
Ein Tisch ohne Fisch,
Ein Schreiber ohne Feder,
Ein Schuster ohne Leder... etc.;

nu arareori se folosește de jocuri curioase de cuvinte, ce au sens, absolut, numai în limba germană: „die Schönheit ist ein Angel, ein Engel, ein Eckstein, ein Brunn, ein Brunst, ein Bach, ein Pech, ein Tafel, ein Teufel“...; apoi de glume la adresa multelor patimi și neajunsuri omenești, ca mândria femeilor, ignoranța adorabilă a militarilor, nemedestia savanților, și în momentul acela când observă, că auditorul orbit de mult umor și spirit, e aproape desarmat, e aproape cu răsul homeric pe buze, călugărul apucă sabia cuvântului cu două tăișe ascuțite în mână, și ca o lavină ce năvălește la vale, ca un vulcan plin de lavă fierbinte se revarsă și taie cu toată forța, necruțător, în inimi. Efectul nu poate fi altul, decât extraordinar, deși e drastic și lipsit de dulceața de rodie roșie, a pildelor învățătorului din evanghelie...

E de mirat: câte cunoștințe cuprinde în încăperile sale acest mare suflet, de artist! Cunoaște desăvârșit istoria, țările, geografia, literatura, cu un cuvânt ce vrei. Nici nu poate exista altcum un orator, fără, ca să poseadă un tezaur mare, de știință. Afară de asta posedă ceva, din aceea ce numește vienezul „gemüthlich“, în toată ființa sa, și farmecă ușor, știe să te lipsească de arme pe furis și fără luptă.

Vorbește de pildă, despre grozăvenia epide- de ciumă ce a bântuit Viena, trei luni dearândul

Iacă adevăratul „nou ideal de viață și de muncă“... Căci d. Goga ține enorm de mult, nu numai în articolele sale, ci și în poezie, ca lumea să-l considere om învățat. Vă aduceți aminte cum se cântă de frumos pe sine:

Umblat-a mult băiatu'
Și știe multă carte
Adusă de departe...

Dar oamenii savanți nu țin nimic la visuri... Îmbătrâniți, cu sau fără vreme, ei se gândesc adesea numai la faima lor prin veacuri... De aceea, cum simt că știința lor e pe isprăvite, își fac testamentul... Așa se explică, că și sufletul nostru de Mesia, rămânând neîntrupat, se gândește la moarte de simplu savant.

În poezia sa „De o să mor“, d. Goga lasă, cu o prematură limbă de moarte, următoarele dispoziții:

Să chemeți pe popa Naie
Să-mi citească din scriptură (? ? . .)
Și să spună o cuvântare:
C'am fost om cu 'nvățatură.

La p. 13 ne desvoltă o minunată „concepție“ despre muncă și răsplată. Gramatica lasă mult de dorit, dar filosofia despre relația dintre muncă și răsplată e fără pereche... Iată-o: „Sunt zile de jertfă zilele noastre. Numai aducând această jertfă mai putem nădăjdui că în viitor va câștiga acest popor îndurerat cuvenita răsplată a unei munci de (!) tihnă și răgaz“...

Iată cum condeiele călăuzite de o desăvârșită cinste, săvârșesc apostolatul muncii...“ ele ne arată cum se improvizează mari învățați unii tineri cari nici nu știu ce-i munca, dar cari țin grozav să fie preamăriți apostolii ei...

Întreb: să nu fie oare tocmai aici acea: „mentalitate hibridă cu tot (!) germeul (!) disolvant al cuminenței bolnave (!!)“ — despre care d. Goga zice, la pag. 123, că ar fi cuprinzând chiar și „judecata obștei“ noastre în anumite chestii?...

Căci oricât aş admira limba impecabilă... a d-lui scriitor, ...oricât aş răsfoi din nou scrieri asupra logicei, eu de urma unei

ca neîntrecută eleganță retorică deamă de un Demostene, dar totdeauna stă alături, prin spontaneitate, prin virtuozitatea neîntrecută de a sbiciui fără milă păcatele omenești, și prin o extraordinară originalitate. Nu e un Lamennais, ce se înalță așa de sus, încât zărești împreună cu el prăpastia în care are să cadă și te înflorezi de profunditatea ei, nu-i oratorul ce fulgeră și al cărui tunet să răsbătă din stâncă 'n stâncă, nu-i omul ce vorbește rațiunii, dimpotrivă sborul lui Abraham a S. C. e aproape de pământ și chiar cu atâta mai periculos, e vulturul ce pânzește ascuns între ramuri și atacă atunci când nu ești pregătit; n'are viața, culoarea albă, armonia și frumusețea de floare parfumată a lui Lacordaire, nici impetuozitatea, tăria de granit și glasul de profet antic a lui Spurgeon, dar el ca nimeni altul posedă darul rar, de a ști prinde pe nesimțite clipa, în care sdrobești mai ușor ori și ce urmă de argument, și în care prinzi cu mai multă ușurință inimile, spre căință. Pornește de obicei, dela un text scurt din sf. scriptură, pe care-l desfășoară în toate variațiile posibile, aplicându-l în practică, adică povestind o sumedenie de întâmplări analoage, fie din domeniul sf. scripturi, fie din istorie sau fie chiar și din viața privată socială, pe cari prin întorsături admirabile de frază le potrivește de minune la textul luat ca temă principală. Nu arareori se întâmplă, că adaogă întâmplări curioase și hazlii, vorbește în rime posibile și imposibile, citează și improvizează versuri, ca de pildă:

În anul 1679, și pentru ca să dispună mai ușor auditorul la predică, descrie jertfele infricoșatului flagel, în felul următor: „Auf den Graben that der Tod nichts als eingraben, auf den Haydenschuss that der Tod nach Christen geschossen, auf den Sudenplatz hat der Tod ziemlich geschachert, auf den Katzensteig hat der Tod viel gemauset“ etc.

Moartea spune între altele prin graiul lui, următoarele: „...studiile mele sunt cu totul de altă natură, deoarece în gramatica mea există mors generis communis, în sintaxa mea verbul vivo n'are infinitiv, în teologia mea e permis furtul, în jurisprudența mea omorul e permis totdeauna și de valoare nețărmurită, în medicina mea cea mai de seamă și mai plină de efect receptă, este, să se astupe gura pacientului cu pământ și deoarece am învățat cu totul la altă școală, nu-mi pasă de toți învățații lumii acesteia, ci iau și răpesc, împreună, Catones, Marones, Platonos, Bionos, Zenonos, fără deosebire, unul peste altul, unu'ntr'altul, iar cel ce nu vrea să creadă, întrebe Viena!“

Exegeza și comentarul lui Abraham a S. C. e original, dar lipsit de profunditate științifică.

Un exemplu nu poate servi de model, la felul cum explică textul sf. scripturi: „...Cât timp Aaron, marele preot, ținea toiagul în mână la regele Farao, rămânea toiag, dar îndată ce-l arunca la pământ se prefăcea în șarpe. Versa est in colubrum. Exod. 4. Ați auzit cinstiți părinți: cât timp țineți toiagul în mână și luați seama la pedeapsa copiilor voștri, e bine, dar îndată ce aruncați toiagul și treceți toate cu vederea copiilor voștri, fără de

„cumintenii bolnave“, n'am dat decât în cărțile despre alienația mentală, prin capitolele despre grandomania iremediabilă...

Rezum: Dupăcum se poate convinge orișicine, parecă d. Goga s'a crezut un moment „nou întrupatul suflet de Mesia...“ Văzând însă că nici Domnul, nici măcar Sânpetru, nu vor să-i dea o asemenea delegație pe pământ, cu toate apelurile poetului la intervenția duiosului lăutar Iac Chioru pe lângă Cel de sus, d. Goga a lăsat idealitatea pe seama „vechilor valori“, a „analfabeților“ și a altor „bipezi“ și „monocorzi“, iar d-sa se mulțumește, de atunci, cu ceva mai practic: să dea lumii repetite asigurări că e om inteligent, că știe multă carte, că e stăpân pe „spiritul nou de cercetare“ și pe „disciplina științifică“... De aci înainte, el se mulțumește cu rolul modest de „îndrumător“ al fruntașilor și preoților... cari țin „discursuri șterse și nemuncite“. Ceeace îl face să „îndrumeze“ până și „pe popa Naie“, „îndemnându-l“ să-i citească la mormânt, fie și din scriptură... dar nu cumva să uite a-i „înfiripa“ o cuvântare c'a fost om cu învățatură...

Și acum vom arăta că, într'adevăr, d. Octavian Goga ne dă probe zdrobitoare... de „spiritul nou de cercetare“ și „disciplina științifică...“ cu cari ne îndrumează spre „un nou ideal de viață și de muncă“... Căci, — oh, glorie a neamului român! — Octavian Goga e cel dintâi savant nu numai la noi, ci în lumea întreagă, care a dovedit că în chestii politice: constituționale, de partid, de cerințe culturale etc., apostolatul — *principal!* — al muncii este un studiu aprofundat asupra unor sălbatici, și a legii lor „*tabu!*...“ Căci „noul ideal de viață“ așa cere: ca toți conducătorii românilor să fie declarați mai tâmpți decât chiar sălbatecii din insulele polinesiene. Pentrucă numai așa Românii vor putea să admire pe d. Goga, lucefărul în Ardealul medieval!

Doar nu zadarnic:

Umblat-a mult băiatu'...
Și știe multă carte

Adusă de departe,
Chiar dela împăratu...

(din Polinezia?..)

Și acum să analizăm mai de aproape aceea învățatură „adusă de departe...“

Marea adunare poporală dela Siria. *Mâne, duminică în 31 dec. veți auzi iarăș glasul iubitelui nostru deputat și ales al neamului, dr. Ștefan C. Pop, pe care votul vostru unanim îl trimise în dieta țării, frați din Siria și împrejurime, să vă apere drepturile călcate în picioare, drepturile voastre și ale întregului neam românesc de sub oblăduirea ungurească. Vine să vă dea seama ce a făcut, ce a muncit și cu ce spor a luptat acolo în dieta țării, între valurile furioase ale dușmanilor libertăților naționale, — să vadă, dacă și azi, după lupte și jertfe îndelungate pentru voi, pentru neam, îi mui păstrați aceea deplină încredere și dragoste, pe care i-ați arătat-o atunci, când toți ca unul ați alergat la urnă ca să dați glasul vostru pentru iubitul nostru dr. Ștefan C. Pop.*

L-ați văzut cu toții, îl cunoașteți cu toții. — Dar pe lângă fruntașii români din Arad, pe cari în mare parte încă îi cunoașteți, vor însoți pe d. deputat dr. Șt. C. Pop la Siria, mai mulți membri din comitetul nostru național, veniți din mari depărtări.

Mulți dintre d-voastre și-au exprimat dorința să cunoască pe fruntașii neamului, cari tot așa ca și deputatul d-voastre muncesc și asudă pentru binele neamului. Vor veni acum mai mulți la Siria să vă cunoască deaproape, să vă vorbească și să vă asculte durerile.

Va fi adunarea de duminică una dintre cele mai frumoase din șirul de adunări ce s'au ținut în cursul anului acestuia în toate părțile locuite de români. Cinstea de a încheia cununa adunărilor poporale din anul acesta, vouă vi-s'a păstrat, frați podgoreni.

La revedere, deci, mâne la 2 ore după amiază în „Casa națională“ din Siria!

*

Din delegații. *În ședințele paralele de ieri ale delegațiilor s'a primit proiectul bugetului provizoriu al afacerilor comune. E drept că expunerile lui Aussenberg au provocat discuții aprinse din partea maghiară. Mai întâi Apponyi, apoi Holló, Heltai, Battyhányi și alții au aflat de bine să critice cu multă patimă spusile ministrului de război. Pretenziunile maghiare nu sunt satisfăcute pe deplin, și asta îi doare pe patrioții noștri.*

Magyarellenes

Sunt scrieri, apar cărți, se tipăresc articole de ziare, „contrare maghiarilor“ — *magyarellenes?* — Așa ar fi să credem, după cecele citim uneori în gazetele șoviniste ungurești. Dar când căutăm mai deaproape, să vedem ce anume cuprind acele scrieri, acele cărți, acele articole de ziare, denunțate drept dușmănoase însăș nației maghiare, ne convingem... Ne convingem despre osânda ce șovinismul unguresc rostește cu acest chip el însuș asupra lui, numind *magyarellenes* orice glas, care cere dreptate pentru popoarele nemaghiare din regatul Ungariei.

Lucrul se repetă cu cea mai nouă carte a d-lui Seton Watson, care ocupându-se cu chestiunea slavilor dela miază-zi, atinge îndeosebi situația Croației și Slavoniei, și a populațiilor acestor țări ale coroanei ungare. — Ce spune în această carte a sa scriitorul acesta, care mai puțin decât oricare altul ar putea fi bănuț de parțialitate, în chestiunile de cari se ocupă numai din tragere de inimă față de cauzele naționale drepte? — Mai întâi, „*Budapesti Hirlap*“ ne încredințează: „nimica nou și necunoscut...“ — la ceea ce noi n'am avea de obiectat decât: cu atât mai rău, cu atât mai trist... Și apoi? Că au toată dreptatea acele popoare să lupte și ele pentru cauza existenței lor naționale.

Atâta ajunge pentru ca scrierea să fie timbrată drept „*magyarellenes*“? — Se vede că pentru șovinistii de teapa celor dela „*Budapesti Hirlap*“, ajunge. — „Nu pe sama noastră, ci împotriva noastră s'a scris această carte“, — zice tare obidit denunțatorul, cu acest chip, al tristei stări sufletesti, care vede ceva dușmănos, o *primejdie* pentru maghiar, în orice ridicare la o stare mai vrednic-omenească a tot ce, în acest regat poliglot, nu e maghiar.

Care va să zică, prin simplul fapt că și alții vor să trăiască, să-și păstreze existența lor națională, în țările acestea cari sunt ale lor, prin acest simplu fapt ei devin... dușmani maghiarilor, — sau aceștia le devin dușmani lor!

veste se schimbă în șarpe veninos, căci nu poate fi alt venin mai periculos pentru copii, decât trecerea cu vederea, din partea părinților...“ etc.

Cele mai renumite predici, pe cari le-a ținut, par a fi tocmai acele rostite, pe timpul ciurmei, la Viena. E grozav adeseori felul cum descrie el durerile și suferințele mari, ale nefericitorilor vienezi:

„Francisc Luca scrie, că atunci când a intrat Domnul și Mântuitorul nostru, cu triumf în Ierusalim, petrecându-l împreună cu deosebită pompă poporul israelitean, s'au închinat înaintea lui, pline de o adâncă admirație statuele de piatră ale împăraților din fața caselor. Sfânta Scriptură scrie, că stâncile lovite de toiagul lui Moisi au izvorit râuri de apă. Dar eu trebuie să mărturisesc, că jalea și mizeria Vienei este atât de mare, încât chiar piatra și stâncile s'ar îndura; asemenea și cerul jalește durerea sa îndelung. acoperindu-și fața albastră și lumina soarelui, ca nori mici și feluriți, plini de tristețe. In case, nu se aude nimic alta, decât plâns și rugăciune; sârmanii părinți și-au adunat copiii într'un cerc, implorând cu mâinile ridicate spre cer, ajutorul și îndurarea lui Dumnezeu, dar sfatul nepătruns al celui de sus a hotărât, ca glasul lor să nu se asculte, ci și ei să fie atinși, de săgețile înveninate ale ciurmei...“

E caracteristic pentru conținutul cuvântărilor ținute, felul cum le întitulează autorul în colecții publicate, după o revizuire mai târzie: „Gack, Gack Gaka Ga“, „Heilsames Gemisch-Gemasch“, „Merck's Wien“, care e totdeodată și cea mai cunoscută scriere a sa!

Iar ca exemplu de felul drastic al predicării

sale, se istorisește, că la o oarecare ocazie ar fi început să întrebe de pe amvon pe auditorii săi, dacă se află între ei bogați, fericiți, săraci, nefericiți, buni, virtuoși sau păcătoși mai mici și alte întrebări de acestea, la cari i-se răspundea afirmativ sau negativ, după împrejurări. La un moment potrivit, pune fără veste întrebarea, dacă sunt în mijlocul lor și cămătari? (Abraham a S. C. avea anumite persoane la care făcea aluzie, voind să critice cămătăria). Toți tac. Abraham a S. C. ia cuvântul mai departe și zice, că el cunoaște pe unul și-l vede și e tocmai între ei, uitându-se chiar spre el, dar el nu vr a să-l dea pe față. Toți tac.

De obicei oratorul avea, ca întotdeauna la îndemână Sf. Scriptură. într'un volum considerabil, ca mărime. „Ce credeți voi, vreți să vi-l arăt, care e?“ Răspunsul ce-l primi fu afirmativ. „De-oarece nu se anunță de bunăvoie, ei bine, priviți la acela, pe care-l cunosc în clipa asta foarte bine și pe care-l voi nimeri cu cartea asta, pe care o țin în mână, să știți, că acela este cel mai mare cămătar și păcătos din lumea întreagă!“

Ia grabnic volumul considerabil în mână, îl ridică în sus, îi face vânt și-l opintește înainte cu un gest, ca și cum l-or arunca cu putere în mulțime. Firește, că mulți își feriră de spaimă capetele, plecându-le în jos. Faptul acesta îi servește de motiv și temă, la o strajnică muștrare a cămătăriei, accentuând că nu numai unul, că aproape toți prin aceea, că și-au ferit capetele de teamă să nu fie loviți, s'au dovedit de păcătoși cămătari. Dealtfel sunt cunoscute și alte multe mijloace de

acestea interesante, ce le întrebuița la predică și erau atât de dragi odinioară, vienezilor...

Cu toate aceste defecte sau poate însemnate calități, pentru acel ce le știe nimerit întrebuița, Abraham a Senta Clara va rămânea una din stelele luminoase ale oratoriei bisericesti și poate ocupa cu cinste un loc lângă marii cuvântători ai bisericii și religiunii creștine. Fără îndoială, că i se face din partea actualelor generații, cari sunt mai rafinate și pretind mult de tot, o nedreptate atunci, când se trece ușor peste el, dar tot atât de bine se poate spune, că Abraham a S. C. e un prieten bun, care iartă, care nu pretinde să-i scrii prea mult și des, fiindcă te cunoaște bine, și te-a îndrăgii așa de tare, încât n'asteaptă să-l întâmpini cu ceremonie deosebită, atunci când vine să-ți vorbească. Reeditarea operelor sale într'o ediție îngrijită și refăcută, pentrucă limba lui în mare parte e arhaică, constituie cea mai frumoasă amintire din partea vienezilor, cărora autorul celor 21 de volume și acum, din lumea lui senină de sus, le poate adresa ca și odinioară, aceleași muștrări părintești izvorite dintr'un suflet larg de artist neîntrecut al cuvântului: „Vieno! Cu ceva mai înainte tu erai o frumoasă Rahelă, dar vezi ce repede te poate preface Domnul în Lia cea plină de rușine; acum erai o țară bogată și fericită în laude multe, dar privește cum te-a schimbat cel prea înalt, în Egiptul mizeriei; odinioară te răsfătai ca un izvor al mângâierii și al bucuriei, ce fără de veste însă te-ai întors, prefăcându-te 'n uscată cisternă... dar nu, m'am înșelat, e apă destulă, sunt numai lacrimile multelor tale suferinți și năcazuri“...

Dar bine, aceasta este declararea unei stări de război permanent, fiindcă dacă fiecare strigă după dreptate al popoarelor nedreptățite va fi considerat drept un strigăt dușmănos față de însăși nația maghiară, va trebui mereu să stăm pe picior de luptă unii față de alții; — căci despre aceasta nimeni nu trebuie să păstreze vre-o îndoielă, că strigătele după dreptate niciodată nu vor conțeni, câtă vreme vor fi nedreptățiți pe acest pământ.

Gazeta șovinistă de care vorbim, găsește prilejul să-și bată joc de noi toți cei scurtați în drepturile noastre în țara aceasta, punând și cartea cea mai nouă a dlui Seton Watson în sarcina efectului ce ar fi făcând *văicărelile* popoarelor nemaghiare din Ungaria... Dar nu este așa. Noi putem să avem strigăte de durere, nu însă *vaiete*, nu cunoaștem *văicăreli*.

Dar sunt aceste strigăte *magyarellenes*?... Atât mai rău pentru cei cari le consideră astfel. Atât mai rău, pentru că aceasta ar însemna, că acolo unde s'a înfipt maghiarul, nu mai poate exista dreptate și menire pentru altul, fără ca acest lucru să-i apară lui însuși, maghiarului, ca o încălcare în drepturile lui de existență, — existență care ar fi așadar condiționată *sine qua non*, de nedreptățirea, de oprirea, de nimicirea totală a existenței altora.

Durere, aceasta este chiar o teorie care, sub o formă mai învăluită, se propagă zilnic opiniei publice ungurești rătăcite. I-se spune adică: Existența unei națiuni maghiare unitare în marginile întinse ale țărilor coroanei Sfântului Ștefan, este o necesitate europeană, dacă nu chiar mondială; iar acestei necesități nu se va putea satisface, decât prin suprimarea, cu orice chip, a tuturor năzuințelor naționale ale popoarelor *nemaghiare* din Ungaria. — Deci...

Iată rostită sentința noastră de moarte. Și dacă noi totuși stăruim să voim a trăi, dacă nu vrem să facem nici pe sinucisul prin persuasiune și nu vrem nici să ne plecăm gâtul spre tăiere pe trunchiul la care ne poftesc grijulivii de soarta echilibrului european sau mondial, — atunci suntem... *magyarellenes!*

Ei bine, în acest sens, trebuie să recunoaștem că da, suntem. Dacă a voi să ne păstrăm viața noastră națională, însemnează a fi dușman cuiva, — oricine ar fi acela, — îi suntem, și-i vom fi!

Din fericire, nu credem că se vorbește din adâncul sufletului adevărat maghiar, atunci când se pun înainte astfel de sentimente, și astfel de teorii. Nu crede maghiarul cuminte, că năzuința firească de existență a altor neamuri poate să însemneze, prin ea însăși, o amenințare față de propriu-i îndreptățit dor de viață. Și nici necesitatea, europeană sau mondială, a surgrumării unei serii întregi de popoare, pentru stabilirea unui echilibru mai mult sau mai puțin problematic, nu-l va putea convinge.

Să învețe concetățenii noștri maghiari

altceva. Să-i învețe, „înțelepți ai națiunii“, a căror sămânță devine din nenorocire din ce în ce mai rară, — că a lupta să ucizi viața este o sminteală; și *vieață* fiind în noi, popoarele acestea cari trăim aci și nu voim să murim, zadarnică nebunie e pornirea de distrugere împotriva noastră.

Recunoscându-se acest adevăr, și numai așa, pacea se va sălășlui între noi, — și va recunoaște atunci și cel din urmă *Budapesti Hirrap*, că din toate năzuințele noastre spre *vieață* și dreptate nu este, nu poate fi, nimica „*magyarellenes*“, — ci *totmai dimpotrivă*.

Antagonismul greco-român. Un ziar grecesc care apare în Ianina sub numele de „Epirul“ spune, că propaganda românească a trimis în Epir un mare număr de agenți, cari cutreieră satele ca să recruteze partizani printre elementele cele mai puțin recomandabile ale populației.

Consulul României la Ianina, d. Grațianu, ar trebui, spune ziarul grecesc, să facă un turneu pentru a constata că învățătorii și medicii trimiși de propaganda românească nu fac nimic și că încasează pe degeaba miile de lei, pe cari guvernul din București le cheltuiește pentru propagandă.

Vom adăoga că în una din ultimele sale ședințe, sinodul din Fanar, a ascultat citirea unui raport al mitropolitului din Ellassona, prin care autoritățile, ofiterii de jandarmerie și mai cu seamă locotenentul Riza effendi sunt acuzați că susțin propaganda românească și că amenință cu moartea pe greci, dacă nu-și trimit copiii la școlile propagandei românești fondate la Ellassona, Pretiri, Vlahoianni și Damassi.

Sinodul a hotărât să adreseze în această privință un raport guvernului.

Votul universal în delegații. Răspunzând la critica lui Bakonyi, prim-ministrul Khuen n'a putut lăsa fără răspuns observările acestuia cu privire la reforma electorală. Reținem aceasta parte a discursului lui Khuen:

„In legătură cu discuția reformelor militare d. Bakonyi a spus, că chestiunea reformei electorale e de o importanță cu mult mai mare decât cea militară. Asupra acestei teme ar fi superflu să mai insist, dar dacă d. Bakonyi e așa îngrijorat de soarta reformei electorale, ei bine atunci ar fi mult mai avantajos să nu mai pună piedeci în calea reformelor militare. Se înșală d. Bakonyi dacă crede, că noi suntem aceia cari am dori amânarea votului universal. Lăsați-ne să votăm întâi reformele militare și apoi va veni și reforma electorală. Are dreptate d. Bakonyi când accentuează importanța mare a reformei electorale. Dar chiar din cauza acestei importanțe nu ne este permis să o creidăm așa în pripă, fără a ne da seama de urmările ce va produce ea în viața parlamentară a Ungariei“.

Imperiul otoman în agonie. Ziarul „Arbeiter Zeitung“ din Viena publică o scrisoare din Constantinopol, după care Turcia se află în ajunul unor evenimente extraordinare și în același timp hotărâtoare asupra soartei imperiului otoman. După cum spune corespondentul din Constantinopol marile vizir Said pașa vrea să disolve parlamentul după cererea comitetului june turc, care și-a pierdut majoritatea în camera actuală. Disolvarea parlamentului va însemna însă întărirea reacțiunii și suprimarea libertății presei și întrunirilor.

Această măsură va avea ca urmare o răscălare a albanezilor, cari văd singura lor speranță în parlament. Pe lângă aceasta elementele rebele de diferite nuanțe din Macedonia se vor simți la largul lor. Comitetul nu se mai poate sprijini pe armată, care e divizată politiceste. În Armenia

feudalii curzi sunt stăpâni pe situație. În Mesopotania guvernul a pierdut orice autoritate.

În asemenea condițiuni *disolvarea parlamentului va fi disolvarea imperiului*.

Se zice însă, că Turcia este silită de puteri să disolve camera, care constituie o piedecă pentru încheierea păcii.

Rusia și Anglia au amenințat, că vor lua Turcia sub protectoratul lor, dacă nu va face repede ordine, grăbind în același timp încheierea păcii. *Protectoratul ar însemna însă sfârșitul Turciei*.

Spaniolii în Maroc. Din Madrid ne vine știrea, că alaltăieri, adică joi des de dimineață, s'au renoit ciocnirile între spanioli și cabili. Aceștia din urmă au suferit o înfrângere totală, lăsând 400 de morți și nenumărați răniți pe câmpul de luptă. Spaniolii au avut 27 morți și 105 răniți.

Modificările legii bugetare în Rusia. Din Petersburg vine știrea, că consiliul imperiului a adoptat proiectul de lege modificând regulamentul privitor la chipul în care să se voteze bugetul. Textul cum s'a votat de consiliul imperiului nu admite propunerile principale ale Dumei și de aceea proiectul a fost trimis în studiul unei comisiuni speciale, compusă din membrii aleși din consiliul imperiului și din Dumă.

Proiectul propus de Dumă reduce din drepturile guvernului, dându-le în căderea camerilor, se suprimă apoi dreptul consiliului de miniștri de a face cheltuieli indispensabile în împrejurări extraordinare

Acordul franco-german în fața senatului francez. Din Paris se comunică: În fața comisiei senatoriale însărcinate să studieze înțelegerea franco-germană, ministrul de externe, de Selves a expus că răspunzând unei întrebări a lui Cambon, ambasadorul francez la Berlin, ministrul de externe german, de Kiderlen-Wächter a declarat, că Germania nu s'ar opune la mersul francezilor spre Rabat, cu condiția să nu ocupe acest oraș. Kiderlen s'a observat că francezii erau să fie siliți să meargă până la Fez, ceea ce Cambon a recunoscut în fine, adăugând că trupele franceze nu ar rămâne în capitala Marocului. Ministrul de externe al Germaniei nu voia să creadă această din urmă afirmație și mult timp a făcut rezerve în ceea ce privește mersul trupelor franceze spre Fez, spunând: Dacă rămâneți acolo Germania trebuie să reia libertatea ei de acțiune în Maroc.

Șeful cabinetului, Caillaux fiind întrebat a declarat că în întrevederile dela Kissingen s'au discutat numai chestiuni economice iar nu despre Congo.

Ministrul de externe, d. de Selves, a mai fost ascultat de comisia senatorială specială și a expus diferitele negocieri din 1902 cari nu au dat nici o convenție definitivă: apoi a făcut expunerea înțelegerei franco-engleze din 1904 și a declarat că în ceea ce privește Marocul, nu există nici o altă convenție franco-engleză de cât cea așa zisă cu articole secrete și care a fost publicată.

De Selves a expus spiritul negocierilor cari au stabilit înțelegerea din 1904 între Franța și Spania, făcând apoi o descriere a perioadei care s'a sfârșit prin conferința dela Algeiras; a dezvoltat dispozițiunile acestui act, a expus în fine acordul franco-german din 1909 mai cu seamă în ceea ce privește însemnătatea lui politică și economică.

Caillaux, de Selves și fostul ministru de externe Pichon au dat explicațiunile cerute, mai ales în privința chestiei căilor ferate.

De Selves a mai vorbit și despre chestia mersului spre Fez și despre convorbirile cu ministrul de externe german în această chestie, stabilind prin citirea numeroaselor documente necesitatea urgentă unei înaintări grabnice spre capitala Marocului.

Comisia senatorială va continua cu explicațiunile membrilor cabinetului.

ESTE A LUI

FRANZ ȘI ALBERT RENNER

ÎN

TIMIȘOARA-IOSEFIN STR. HUNYADI 12.

MARE ASORTIMENT DE

PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
CALITATEA CEA MAI BUNĂ

PREȚURI IEFTINE.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE
CASĂ DE CLAVIRE

Impotriva calomniatorilor

Către voi, cetitori cu inima curată, ne adresăm astăzi spre a pronunța sentința ce se cuvine împotriva procedeelor de nemai văzută infamie, cu care de un an de zile o speluncă de naufragiați morali, bazați pe nevinovăția voastră sufletească și pe îndelunga răbdare românească, îndrăznește să terfească tot ce e cinstit, cult și naționalist în rândurile poporului nostru.

Ceeace acest murdar monitor al piraților intelectuali cari s'au pus să desființeze, prin toate mijloacele, partidul național, comite de un an de zile, este un lucru nemai văzut în analele presei noastre atât de curate și de cinstite și nemai văzut în trecut plin de loialitate cu care întotdeauna s'au purtat discuțiile în publicistica de dincoace de munți și care a constituit mândria noastră.

Această grupare de naufragiați morali, ascunsă sub mantia unui bizantin și sub steagul unui îngâmfat, venită în numele unei preținse culturi mai românești, a introdus, dela o vreme, dimpreună cu o strigătoare stârpiciune de suflet și cu cea mai sfidătoare batjocură la adresa curatelor noastre simțiminte naționale, cea mai mizerabilă reacredință în discutarea grămezilor de infamii pe care zilnic le expectorează.

Cunoașteți, iubiti cititori, cum s'au agățat de cuvintele calomnioase ale unui nenorocit dezichilibrat moral, spre a lovi în cinstea directorului nostru care le stă în cale și în desființarea căruia văd singurul mijloc de a-și putea continua activitatea echivocă care se demască din ce în ce.

Când am venit cu scrisoarea faximilată prin care acela, care se făcuse instrumentul calomniei, declara singur că nu posedă dovada ce i-se cerea, monitorul bandei de pirați intelectuali, nu s'a rușinat de a declara împotriva cuvintelor scrise ale lui Vernescu (în nr. 269 din 9/22 decembrie 1911) că:

„Se poate cu totul să existe și scrisoarea, pe care d. Vernescu ni-a anunțat-o în telegramă și pe care a repetat și zilele trecute că o posedă și că ni-o va trimite îndată ce-i va sosi bagajul, pe care nu l-a primit încă. Atunci vom publica scrisoarea tot în faximile“.

Scrisoarea lui Vernescu prin care se dovedește că nu posedă dovada calomniei însușită de „Tribuna“ este din aceeași zi cu telegrama prin care asigură pe cei dela monitorul mangrismului clandestin că posedă dovada, dar că e în bagaj.

Și totuși, organul care a introdus această tactică de nemai pomenit cinism în procedeele sale, nu se rușinează să susție, în contra declarației lui Vernescu însuș, că se poate să existe și această scrisoare și nu s'a sfiit să promită, **că o va publica** în faximile.

Nu au trecut 10 zile de când s'a prăbușit această infamie și, tot prin dovada scrisă, am desființat alta din cele nesfârșite

ale organului nerușinat, pe care o declara ca „acuza cea mai gravă ce i-se poate aduce unui deputat naționalist“.

Era infamia lansată de un mișel „primenitor“, care nici până astăzi nu a îndrăznit să iasă de sub haina anonimatului și însușită imediat de „Tribuna“ cu toată tagma primenitoare, dela conlitorghisitor până la îndrumător.

Iată cuvintele monitorului bandei de naufragiați, care-și ascund sub numele de „noua generație“ intențiile sinistre și ambițiile lor stupide.

„In cursul unei audiențe acordate unui membru al consistorului gr. or. român din Sibiu, contele Apponyi, s'a exprimat în felul următor despre deputatul „naționalist“ Vasile Goldiș. (Urmează cuvintele pe ungurește și apoi traducerea românească. N. R.)

„Să-i spu colegului deputat Vasile Goldiș, „că a mințit conștient, pentru că altcum a vorbit cu mine și altcum a vorbit în cameră“.

„D. Goldiș — zice ziarul clandestin al mangrismului — a tăcut la acuza aceasta gravă, cea mai gravă, ce i-se poate aduce unui deputat naționalist, — iar când a început să vorbească, a continuat cu insultele și calomniile sale ordinare“.

Și când d-l Goldiș a vorbit și a adus în locul unei preținse declarații, puse sub garanția unui anonim mișel, cuvântul scris al lui Apponyi, organul bandei de pirați intelectuali, în loc de a-și recunoaște mișelia, începe iarăși să-și bată joc de cititori, spunând (în Nr. său 275 din 16/29 decembrie) că „scrisoarea contelui Apponyi nu dovedește nimic“, și că „astfel de dezmințiri de complezanță sunt atât de obișnuite între... prieteni!“

Va să zică, atunci când cuvintele nedovedite ale lui Apponyi puteau servi drept o armă calomnioasă, împotriva unui fruntaș cinstit ele însemnau mult și nu puteau fi taxate drept declarații de complezanță iar când, cuvintele dovedite prin scrisoare negru pe alb ale aceluiaș om, nu serversc „Tribunii“ drept armă de calomnie, când nu sunt șoptite prin organul unui anonim mișel, ele nu contează și sunt cuvinte de complezanță.

Acestea sunt, iubiti cititori, procedeele organului care de doi ani de zile necontenit izbește în temelile organizațiunii naționale ale neamului nostru, în numele „primenirii valorilor morale“.

Dar infamia organului bandei de pirați intelectuali nu se oprește aci. Văzând că lumea totuși nu e atât de proastă precum și-o închipue dânsul, și că cititorii cer o justificare alta, decât prin asemenea nerușinate șolticării, astăzi lansează altă infamie în scop de a zăpăci lumea și de a risipi adâncă revoltă ce a cuprins sufletul publicului românesc. Este vorba de cea cu scrisoarea către Burdia.

În nr. de astăzi se răspunde, iubiti cititori, și la aceasta nouă calomnie menită să spele efectele celorlalte.

O vom prăbuși și pe aceasta ca pe toate cele de până acum.

Dar întrebarea este până când?

Până când cinstea oamenilor noștri va sta la discrețiunea acestui cuib de discreditați?

Până când vor otrăvi sufletul nostru?

Nu sunt doi ani, iubiti cititori, de când asemenea procedee ar fi ridicat dela un capăt la altul al țării valori de indignare și de revoltă în sufletele voastre.

A trebuit să vie o grupare de asemenea naufragiați morali, de vanitoși stupizi și de ambițioși, cari să nu aibă nimica sfânt, ca în numele unei preținse „culturi mai apropiate de sufletul neamului“, în numele unui pretins „curent de cultură modernă“, să invenineze atmosfera noastră sufletească până la un asemenea grad încât infamii de acestea să ni-se pară nu lucru obicinuit.

Iubiti cetitori, și voi, toți aceia, pe cari nu v'a răpus încă otrava, ce acest organ o răspândește în numele unui „realism“, care nu denotă decât stârpiciunea și lipsa lor de credință în idealul național, deschideți, ochii și vedeți, că organul pretins al culturii mai apropiate de sufletul neamului, este o fântână de corupție morală și de nerușinat cinism.

Nu uitați, că dacă Ardealul nu a avut întotdeauna o frază lustruită și dacă nu a cunoscut totdeauna formele umflate cari să ascundă goliciunea de cultură și lipsa de credință în idealul național, în schimb a stat în frunte prin caracter, prin loialitate și prin bună credință românească.

Nu lăsați ca această tradiție, care constituie gloria noastră, să fie nimicită prin procedeele infame, ale unui ziar, care sub firmă de modernism, aduce toate otrăvurile de import, care nu s'au putut produce în sufletul vostru curat.

În puterea voastră stă, și la voi apelăm.

Scrisoare din București

Conferența dela Ateneu a d-lui N. Iorga. — Serbătorirea d-lui Spiru Haret. — Luptele politice. — Retragerea opoziției.

D. N. Iorga a dezvoltat, la Ateneu, conferența sa: *Presa română și menirea ei*. E una din seria conferențelor pe cari d. N. Iorga le dezvoltă, în diferite rânduri și prin multe din orașele țării, în vederea întregirii fondului care are să sprijine editarea „Luminei“, organul cultural, independent, al spiritului public celui nou în România.

D. Iorga începe prin a arăta că, în țara românească nu se poate desluși un spirit public puternic, stăpânitor, ca în țările cu un vechiu trecut de cultură. În tinereța statelor nu e o unitate de spirit public.

Adică sunt mai multe spirite publice, adesea în luptă între olaltă. Presa reprezintă spiritul public. Ea este alimentată de acesta. Un anumit ziar se hrănește dintr'un spirit public anumit. Ziarul exploatează spiritul public; — el nu face educație decât rar, și atunci crede că a adus o jertfă. Cutare ziar transpiră un spirit anarhic, — și trăiește: semn neîndoios că un spirit public anarhic există. Cutare altul, dacă ar suprima rubricile de *hoții ra-*

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

A r a d, Piața Andrásy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

finite, crime, sinucideri de senzație, și-ar suprima ființa.

Un spirit public nou se lămurește, tot mai puternic, sub ochii noștri. Ca să-l înțelegem bine, trebuie să-l considerăm în alăturare cu spiritul public al generației care s'a dus, al acelei generații de visători, de oameni *nereali*, de romanticism politic, care trăia în lumi închipuite, care se ferea să afle vecinul că n'am fi un neam infailibil sub toate raporturile, care traducea, pentru un popor de începători, constituția vieții politice a unui popor matur, o întreagă legislație care, pentru o țară tânără și în condiții cu totul deosebite, strălucea printr'un formalism pur și sec. Intre acești oameni ai generației apuse, au fost, cei mai mulți, de un entuziasm sincer. Dară erau *nereali*.

Spiritul public cel nou, de astăzi, în opoziție cu al romanticilor generației trecute, este spiritul public *real*, care nu *tămăiază*, care critică, care arată ranele și cere leacul. E spiritul public care nu se sfiește a spune ce *suntem* și ce *putem* fi, ce avem *dreptul* a fi. E acela care nu se minte pe sine, ca să doarmă liniștit, e acela care luptă conștient de puterile sale, care caută un reazim moral în cultura românească a trecutului românesc și un sprijin material în forța statornică, pe care o reprezintă cei cinci milioane de țărani români, pe cari nu-i compătimeste pentru câte îndură, — sentimentul e un factor negativ în politică — ci pentru forța națională care este într'ânsul. Mila o au oamenii, ca indivizi, unul pentru altul. Popoarele, în lupta lor pentru viață, n'o cunosc.

Curentul, spiritul public cel nou, pe care l-a zămislit, parecă vitregia vremurilor, își cere un organ prin care să se manifesteze.

Acesta va fi „Lumina“

*

S'a sărbătorit aseară, cu o mare însuflețire, munca bogată a unui fost ministru al școalelor.

Un însemnat număr de profesori — peste 400 — de toate gradele: universitari, secundari, primari, au sărbătorit, printr'un banchet dat în saaloanele „Liedertafel“, pe d. Spiru Haret, care s'a retras de curând dela catedra sa dela facultatea de științe.

Netăgăduita muncă meritoasă a acestui bărbat de seamă al neamului nostru a fost relevată prin cuvântarea d-lui P. Gârboviceanu, fost multă vreme administrator al „Casei școalelor“, care arată meritele pe cari și le-a câștigat sărbătoritul pentru învățământul primar; apoi prin aceea a d-lui Ion Bogdan, decanul facultății de filozofie și litere din București, care arată cât datorează d-lui Haret, cele două universități ale țării.

Din răspunsul d-lui Haret notez aici:

S'a vorbit despre perseveranța mea pe tărâmul învățământului.

Printre multele laude, aceasta mi-a făcut mai multă bucurie.

Este drept, că odată planul tras, nu m'am abătut dela el nici o clipă.

Familia mea a fost școala, așa că bucuriile și întristările școlii, au fost și ale mele. Trebuie să fie un învățământ pentru toți, ca succesul atârână de aceea că omul știe ce vrea și că se ține de calea sa.

Vă rog să credeți, că în multe lucruri stăm ca aiurea și în unele lucruri chiar mai bine decât în alte țări.

Să facem partea dreaptă fiecăruia. Am avut noroc de am venit la cârma învățământului, când era mult de făcut și am fost încunjurat de oameni cari mi-au ghicit inima.

Fost în mai multe rânduri și vreme îndelungată ministru al școalelor, d. Haret, personaj politic destul de cunoscut românilor din Ardeal, a lăsat, în organizarea învățământului din regat, urme neșterse, una din cele mai fecunde activități din câte cunoaște istoria învățământului public al țării.

Un merit sigur, pe care îl recunosc și adversarii săi politici.

D. Haret a organizat și îndrumat învățământul, considerat în toate ramurile lui. A organizat învățământul superior și a dat autonomia care se cuvine unor instituții de cultură înaltă precum sunt universitățile. D-sale i-se datorează, în mare măsură, direcția practică pe care o are astăzi învățământul mediu. A limitat numărul liceelor și a îndrumat spre comerț și industrie, spre aceste două mari puteri creatoare a clasei de mijloc, care, pe zi ce trece, este, în România, tot mai națională.

D. Haret este îndrumătorul învățământului profesional, așa că azi România are 66 școli elementare de meserii. D-sale i-se datorează înființarea a 22 școli de agricultură, 6 de gospodărie; apoi a mai multor școli, superioare și inferioare, de comerț etc.

Dar ramura de învățământ, în care activitatea d-lui Haret s'a manifestat mai bogată, este învățământul primar, elementar. Sub îndemnul său, cald și stăruitor, și-au dezvoltat învățătorii sătești activitatea lor în afară de școală: în *cursurile de adulți*, în *cercurile culturale*. În lupta pentru emanciparea economică a țaranului, învățătorimea a găsit tărnie morală în poveștile ministrului. *Băncile sătești* sunt azi o putere țărănească, *cooperativele sătești* de desfacere, de consum etc., organizate și îndrumate de o *centrală* a lor, în București, se înmulțesc și întăresc mereu, înălțându-se tot mai mult pe intermediar, care, în marea majoritate a cazurilor, e evreul speculator.

Apoi, peste tot, sub ministrul acesta, numărul învățătorilor, crescuți în școli bine organizate, s'a înmulțit, localuri numeroase de școli s'au clădit. *Metodele* de învățământ s'au îmbunătățit, programele s'au *simplificat* și *adoptat* cu vârsta și puterile sufiești ale copiilor. Materiile de învățământ formează ceva *unitar* și *complet*. Omul știe trăi mai ușor, acolo unde s'a născut, prin îndrumarea practică, către viața școlii primare.

De câțva timp luptele dintre partidele politice din România iau întorsături cu totul neașteptate.

Se știe hărțuiala ce a avut loc între reprezentanții partidului guvernamental și a celor două partide opoziționiste în parlament. Cetitorii „Românului“ au fost ținuți în curent cu cele întâmplări la începutul sesiunii legislative când cei doi șefi ai partidelor de opoziție prin declarații formale s'au abținut dela discuția adreselor de răspuns la Mesajul tronului.

După acest act de demonstrație au urmat în parlament de o parte și de cealaltă interpelări și explicații de o vehemență neobicinuită în discuțiile corpurilor legitime rămâne, care nu cunosc nici pe departe precedeele de discuția maghiară.

În alte discuții raporturile dintre guvern și opoziție s'a înțeles să procedeze în unire și s'au înveninat și mai mult.

Guvernul a stăruit în hotărârea de a modifica statutele societății de tramwaie comunale, opoziția s'a arătat intrasigentă asupra acestui punct și s'atată că ne am ales cu o nouă demonstrație unică în felul ei, până acum, cel puțin în România.

E vorba de retragerea parlamentarilor celor două opozițiuni din cameră și din senat.

Astăzi d. Take Ionescu șeful conservatorilor-democrați la cameră și d. I. Brătianu șeful liberalilor la senat au citit fiecare în numele partidului său respectiv o declarație, pe care o rezumăm în cele următoare:

Opoziția se referă la declarația dela începutul sesiunii spunând că situația actualului guvern este anormală.

Spune că în alegeri guvernul a făcut violențe și ca în afară de acestea prin declarațiile și prin actele sale se pune în conflict cu bazele organizațiunii noastre de stat, așa cum au fost așezate de constituție.

Mai departe invinovește guvernul că prin prezentarea legii de modificare a statutelor soc. comunale de tramwaie guvernul nesocotește principiul separațiunii puterilor în stat și împietează asupra atribuțiunilor puterii judiciare.

În baza acestor motive, declară opozițiunea, se vede nevoită a se retrage din parlament.

După citirea acestei declarațiuni toți deputații și senatorii au părăsit sala de dezbateri respective, după care a urmat demisia individuală a fiecăruia.

Astfel s'au declarat vacante încă 52 de locuri în corpurile legiuitoare române, cari cu cele 8 locuri câte erau mai înainte fac în total 60 de locuri vacante.

Ce efect va avea această manifestație asupra guvernului? Ce evenimente se vor desfășura de aci înainte? voi scrie în corespondențele ce urmează

Scrisoare către d. C. Burdia

„Tribuna“ a aflat și taina aceasta. Se vede, că d. Burdia ori oamenii dlui C. Burdia dau tribuniștilor informații exacte despre toate scrisorile, pe cari le primește d. C. Burdia. Au aflat deci tribuniștii, că și eu i-am scris dlui C. Burdia o scrisoare. Dar mai trist este pentru reputația mea de „naționalist“ faptul, că nefiindu-mi d. C. Burdia prietin, nu am putut începe scrisoarea cu „Iubite amice“, ci a trebuit să-i dau titlul de „Ilustrisime“, care titlu îi compete dănsului fiind consilier aulic, deoarece într'adevăr m'am jennat să-i zic „porcule“ ori „măgarule“ ori „măcelarul“, cum se vede s'ar fi cuvenit după preceptele „Tribunei“ unui „naționalist intrasigent“ ca mine.

„Tribuna“ cere să public scrisoarea aceasta. Am, de fapt, obiceiul, să păstrez copii de pe scrisorile mele, cari au ceva legătură cu afacerile obștești. De data asta însă, fiind imbulzit de lucru, nu mi-am reținut copie de pe scrisoarea adresată dlui C. Burdia. Rog deci pe domni dela „Tribuna“ să publice dănsii scrisoarea aceasta, pe care, nu mă îndoiesc, d. C. Burdia are să li-o pună bucuros la dispoziție. Îl rog chiar eu pe d. C. Burdia să facă serviciul acesta „Tribunei“ și să mi-l facă și mie, și eu promit, că după publicarea acestei scrisori voi publica și răspunsul, pe care mi l-a dat d. C. Burdia.

Dacă d. C. Burdia n'ar asculta această ruaare a mea, atunci sunt silit să întreb pe domni dela „Tribuna“, imi permit ori ba să reproduc eu conținutul acestei scrisori către d. C. Burdia așa din memorie? Imi voi da silit să fie cât se poate de exact. Dlor vor putea apoi controla la d. C. Burdia. La tot cazul eu doresc, ca toate acuzele, cari s'au ridicat împotriva mea să fie deplin lămurite și-i rog pe domni dela „Tribuna“ să repeteze mereu acuzele lor, căci, într'adevăr, nu le pot ține pe toate în evidență având și alte afaceri, pe cari sunt necesitat a le isprăvi.

În cazul de față e într'adevăr vorba de acuza, ce mi-s'a ridicat, că eu am intenționat să nimicesc constituția bisericeii mele în scopul, ca să-l pun pe părintele R. Ciorogariu vicariu episcopesc „cum iure successionis“ la Caransebeș, pe când încă trăia fiertatul episcop Popea.

Atâta năcaz am cu episcopiile astea ale Cucerniciei Sale părintelui Ciorogariu, încât, dacă ar fi dreptate în lume, aș putea aștepta dela Cucernicia Sa, ca în schimb să mă facă pe mine la proxima ocaziune — metropolit.

Vasile Goldiș.

Cel mai frumos cadou de Crăciun pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia“ din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto poștal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.

Litere — Arte — Științe

Pentru neam

de Horia Petra-Petrescu

Câte un mie amănunt îți rămâne în minte ca o țintă de aur pe un perete gol și de câteori vrei să te gândești la perețele acela, îți vine ținta de aur înaintea ochilor sufletești.

Iată amănuntul, care se leagă de zilele, petrecute în Iași, cu prilejul serbărilor jubilară ale universității, amănunt ce-mi vine în minte de câte ori mă gândesc la Iași:

— Intr'o seară steteam într'un restaurant, obosit de cele văzute. Colindasem zinică întreagă prin bisericile Iașului, văzusem icoane și cărje arhieresti scumpe, figuri de ctitori cucernici, cu domnițe mlădioase, cari acum își dorm somnul de veci sub lespezile recile ale mormintelor, trecusem pe lângă zidurile Goliei lui Duca Vodă, ținându-mi batista la gură și la nas, să nu respir aierul pestilențiat al mahalalei jidovești din Târgul Cucului — și mă odihneam după atâta sdroabă în restaurantul de pe piața unirii.

Totuși — nu mă puteam odihni în tihnă.

Mă urmăreau câteva figuri de țărani, pe cari i-am văzut, cu câteva zile mai înainte, în *Ruginosa* lui *Cuza-Vodă*. Doamne! câtă durere și câtă sărăcie neputincioasă am cetit în ochii lor, și cât de miserabile erau căsuțele lor, ascunse în pământ!

Imi ziceam: aici mai este grozav de mult de făcut, pentru ca bietii oameni să se simțească și ei oameni odată. Imi puneam întrebarea: Suntem cu toții urmașii vrednici ai principiilor lui Mih. Kogălniceanu și Alex. Cuza? Nu sunt prea mulți cei cari nu-și bat capul, batjocoresc chiar problema aceasta țărănească, problemă vitală pentru neamul nostru?

Cineva își bătea joc în sufletul meu de avânturile literare, de care visăm câte odată, pentru prosperarea neamului, și mi zicea respicat: Oamenii aceștia n'au ce să mănânce! Ce vă bateți voi capul să-i dați cultură?! Dați-le de mâncare și o să vină și cultura, dela sine!

Cum vedeți, o stare sufletească, care nu poate să aducă cu sine liniștea trebuitoare unui om obosit de cele văzute în decursul zilei.

Cum meditam așa, frământat de aceste idei, prea puțin edificatoare, am dat cu ochii de vre-o 10 țărani, cari steteau la masa de lângă mine. Erau nește moldoveni chipeși, cu sumane largi blănite de iarnă, cu cușme mari, mițoase, așezate lângă ei pe pământ, cu pletele lungi, negre, păreau nește arcași din vremurile de războire ale trecutului cu profilurile răsperate, cu căutătura ochilor cuminte.

Cum priveam la ei, mi-am zis: uită-te bine! Cu desăvârșire nepreocupat! ca și când n'ar fi ei frații tăi de un sânge. — Ce zici? Nu-i păcat de un soi atât de nobil de oameni să piardă terenul de sub picioare, să fie adus la ruină de cei cari se pot lăuda doar cu maleabilitatea caracterului lor, și cu ticăloșia tertipurilor josnice? Nu e păcat de Dumnezeu ca elementele astea bune să se împuțineze pe zi ce merge în biata Moldovă, mâncată ca un arbore plin de vieată de toți viermii, cari se târăsc?

Imi era sufletul plin, plin de jale — căci erau ai mei, cari sufereau (orice făceam, nu mă puteam zmulge de simțământul: sunt ai tăi, sunt frații tăi de un sânge).

Țăranii se purtau foarte cuviincios. Ascultau muzica cu atențiune și povesteau cu un domn, care venea la masa lor din când în când.

Naiul țuia de-ți lua auzul. Țiganul, care cânta, credea — desigur — că cu cât suflă mai strășnic în naiu, cu atât va avea efect mai mare asupra ascultătorilor. Cântecelul urma la intervale

scurte: fel de fel de romane, mai mult sau mai puțin sentimentale.

Se vede că domnul, care se apropie de țărani era avocat. Așa am dat cu socoteală, căci le deschidea un *notes* și le explica despre niște pământuri, gesticulând, amintind cu o oareșicare ciudă numele altor oameni, cari nu erau de față.

Din frânturile de conversație am câștigat convingerea că le va apăra un proces, cum e mâne.

Deodată văd că intră în restaurant un colportor de jurnale și de broșuri. În orașele din România năvălesc colportorii aceștia prin toate restaurantele și cafenelele, cu fel de fel de nimicuri, căci vânzarea este permisă astfel.

— „Universul, Minerva! Epocaaa! Adevăruu de mâineee!”

Băiatul aleargă într'un suflet dela masă la masă, imbiind publicul.

Un țaran, parcă-l văd și acuma, — a întins mâna.

— „Ian' vino 'ncoace!”

— „Ce vrei d-ta?” — l'a întrebat vânzătorul...

— „Să-mi dai ceva de cetit!” — îi zice țăranul...

Băiatul și-a depus ghiozdanul de subsuoară pe masă și i-a întins pe masă o mulțime de broșurele ieftine.

Erau de toate soiurile, și bune și rele. Din „Biblioteca pentru toți”, din „Biblioteca Luceafărul” din „Biblioteca Lumen”, din fasciculele lui Herz, otrăvitoare de suflet, din broșurile anarhiste, scrise de oameni fără de simțul responsabilității.

Sta țăranul nostru cu broșurile astea înaintea ochilor, le lua pe rând în mâinile lui muncite, le frunzărea și nu știa ce să aleagă.

Cărțile, au început să treacă din mână în mână...

Fiecare țaran dela masă voia „să citească” câte ceva. Despăturau cartea și citeau — la întâmplare — o pagină, să vadă, dacă-i ademenesc cele scrise acolo.

Gren! Ce să aleagă ei, bietii?

De-odată văd, că sare dela o masă învecinată un tinăr de vre-o 25—26 de ani. Înalt, îmbrăcat într'o redingotă neagră, de salon, cu ochii vii, expresivi.

Se apropie de masa țăranilor.

— „Vreți să cetiti și d-voastră câte ceva? Ian să vă dau eu ceva bun de cetit!”

Țăranii au stat o clipă nedumiriți, au privit la cel care se imbia atât de prietenos și i-au primit serviciile cu cea mai mare bucurie, căci înfașurarea tânărului le inspira încredere.

— „Nu bade, cartea asta să n'o cumperi!” zise el rezolut, luând o carte din mâna unui sătean.

Era o broșură, în care se trudea un semidoct să dovedească țărănimii, că nu există Dumnezeu, nici răsplată pentru faptele săvârșite.

— „Nici asta bade. Nu e pentru d-voastră, credeți!” tânărul luă din mâna altui țaran o fascicolă ademenitoare dintr'un roman în sute de fascicule dela jupânul Herz din București.

— „Vedeți, astea să cititi d-voastră!” și începu să le arate pe masa restaurantului câteva broșuri, pe cari le citise și pe cari le recomanda cu conștiința împăcată.

Cățiva oaspeți ai restaurantului priveau la tânărul, care-și făcea de lucru cu țăranii, ca la o mirozenie. Ochii lor spuneau: „Da frumos domn mai e și ăsta! — ștă de vorbă cu fiecare tras-impins!”

Pe tânărul nostru nu-l atingeau privirile acestea, căci avea o pavază împotriva lor: dragostea față de țărani.

Și le-a dat astfel să citească: pe Creangă, pe Ispirescu, câteva cărți de economie, cum să-și în-

grijească mai bine câmpurile și gospodăria lor de acasă. Le-a plătit chiar el câteva broșuri, apoi s'a retras, rușinat par'că fiindcă a atras atenția publicului asupra sa, dar mulțumit cu argumentul celalalt pentru pășirea aceasta: ai scăpat câteva suflute de valuri murdare ale unei lecturi rele.

Moldovenii mei steteau uimiți și priveau cum se așează la locul lui tânărul în redingotă neagră, tânărul care putea foarte bine să-și fi bătut joc de stângăcia lor în alegerea unei cărți, potrivite și să-și zică: „Ce mi pasă mie ce citește badea Gheorghe dela coarnele plugului?!”

Cele întâmplare sunt autentice — le-am văzut eu cu ochii mei.

Oricât de posomorâtă să fi fost atmosfera de mai înainte, când mă sbuciumam în suflet, neîncredător de ziua cea de mâne a sătenilor noștri, scena descrisă mai sus m'a inviorat.

O, îți face atâta bine un strop de apă pe limba cuprinsă de focul pojarului!

Oricine ai fost — tinere, care ai sărit într'ajutor țăranilor moldoveni, doritori „să citească” ceva — fapta ta îți servește spre laudă. Ai scăpat din mrejele ideilor fără de frâu, a ideilor, cari sapă orice, din temelie, și lasă un gol și mai mare în sufletul țărănesc, ai salvat cu pășirea ta energică poate chiar un sat întreg.

Nu, amănuntul descris aici nu este atât de neînsemnat, precum s'ar crede la prima privire! Gândiți-vă că broșurile astea rele ar fi putut să ajungă în mâinile țăranilor noștri. Intră în casele lor, sunt cetite la focul opaițului sau al lumânării, în serile lungi de iarnă, în auzul tuturor, ca o biblie. Casa întreagă ia parte la cetit. Ce spune „la carte” e sfânt pentru niște oameni, cari n'au experiență în jongleria orășenească a ideilor. Ce se citește într'o casă merge mai departe. Oamenii povestesc, sămânța incolțește.

— „Nu ne mai trebuie primar! La carte zice că primarii sug sângele poporului. — Nu ne mai trebuie jandarm! Jandarmii sunt câni setoși de sânge.”

— „Domnii? Jos cu domnii! I-am ținut vecinic cu munca palmelor noastre! — Toți una, și țărani și domni — așa spune la carte!” (Cum e uniformitatea asta posibilă — la astfel de lucruri nu se gândește bietul țaran, purtat de nas de o carte mincinoasă!)

Și așa mai departe: rupe, nimicește, strivește în picioare o carte rea toate normele unei morale sănătoase.

Tu, tinere, ai scăpat din ghiarele astea hrăparețe suflete omenești.

Vai, câți ar trebui să fie ca tine în zilele noastre, când ni-se sbuciumă neamul atât de cumplit! Câți ar trebui să sară într'ajutor dorului nepotolit de a citi a țărănimii noastre! Câți ar trebui să se coboară în toate duminecile din cafenelele pline de fum și să cutreere satelă noastre cu cuvântul adevărului pe buze, dând sfaturi, îmbărbătând, sădind încrederea în inima țărănească față de tinerimea, care învață la școlile înalte!

Tinerețe! Dar ce este mai scump pentru tinerețele noastre decât misiunea aceasta de a îmbărbăta pe cei de un sânge! Lupte sufletești? Vom avea și noi — firește, căci luptele sufletești sunt făcute pentru oameni. Dar e vorba cum le ducem.

Tineri, plini de vieată, să ne arătăm elanul nostru în munca pozitivă, care o prestăm. Noi să fim încrederea celor bătrâni, noi speranța neamului nostru. Să ne călcăm pe inimă, să înăbușim orice spirit de frondă și să lucrăm, să aducem servicii reale neamului nostru.

Atâtea sunt cărările, pe cari ne putem manifesta noi, numai sănătate și dragoste de neam să fie!

Sriind acestea imi vine în minte o adunare populară din anul trecut. S'a ținut în biserica românească din *Vâlcele*, de lângă Brașov. Am mers cățiva înși, în frunte cu președintele despărțământului „Brașov” al Asociațiunii, să punem bazele

Voiești un

cadou de Crăciun?

Atunci comandă o

garnitură frumoasă de pi-le engleză!

Dela cine? Dela fabrica de mobile

Székelv és Réti, din Márosvásárhely

Plaza Széchenyi nr. 45.
Persoanelor solide se vinde pe lângă solviri în rate, fără urcarea prețului.
Mobilier complet pentru prânzitoare, dormitoare, saloane, precum și pentru domni gargonii.

Mare asortiment în mobile pentru mirese.

Prețuri extraordinar de ieftine!

La cereri din provincie ne prezentăm în persoană, cu bogatele noastre colecții de mustre.

unei biblioteci în sat și să îndemnăm pe țărani să se înscrie ca membrii ajutători (cu 2 cor. pe an) la „Asociațiune“.

O duminică frumoasă, neuitată. Școala românească fusese închisă din partea statului nostru — a mult iubitei noastre oblađuirii!

În biserică am găsit pe toți poporenii în haine de sărbătoare. Așteptau pe „Domnii din Brașău“. Și le-am vorbit noi, cei ce am părăsit pentru câteva ciasuri casina și cafeneaua orașenească, am vorbit, cum am știut noi mai bine.

Am privit apoi la fețele acestea de țărani români. Cu cât drag urmăreau fiecare vorbă a noastră, cum reflectau fețele lor fiecare nuanțare a frazei noastre!

Oameni buni, oameni pașnici, oameni doritori de carte românească. E vorba să știi cum să le vorbești și cum să te porți cu ei.

La sfârșitul vorbirilor noastre s'au apropiat de casierul despărțământului și și-au deschis pungile lor, contribuind, de bunăvoie, în urma vorbelor noastre, izvorite din dragoste curată, cu obolul lor pentru scopurile culturale ale societății noastre.

Dragi moldoveni, cari căutați cărți să vă lumineze sufletul — iată, aveți frați de ai voștri și în Ardeal, cari lihnesc după cuvântul adevărului...

Numai inimi mari și avânt să fie în șirurile noastre — și o să spargem întinericul, care ne înconjoară!...

Scrisoare deschisă către părintele Gheorghe Turicu, preot în Otlaca

Iubitul meu văr!

Cu plăcere am citit declarația Ta, în care respingi acuza mangrismului și Te afirmi român cinstit și aderent al partidului național român. Adânc m'a măhnit însă faptul, când Te năpustești asupra d-lui Goldiș, pentru că Te-a numit într'un articol al său „mangrist“, deoarece acuza mangrismului n'a născocit-o d. Goldiș, ci tocmai Tu ai afirmat despre Tine, că ești aderent al lui Mangra, care prin politica lui vicelană va mântui neamul românesc din starea ticăloasă, în care se află astăzi. Tu ai zis, că politica partidului național e nereală și nicicând nu va putea aduce rezultate pozitive pentru neamul nostru.

Îți vei aduce aminte, că mărturisirea aceasta ai făcut-o în fața mai multora și de mai multe ori în casa Ta proprie, fiind de față dd. Alexiu Turicu, Romul Mladin, Iustin Iancu și eu, ba poate n'ai uitat, că tot aceste mărturisiri le-ai făcut și cu ocaziunea examenelor din vară, în prezența administratorului protopopesc d. Dimitrie Muscan și a comisarului consistorial Dimitrie Popovici.

Totdeauna te-am știut bărbat, care ai primit răspunderea pentru faptele și vorbele tale și eu unul, când te-ai declarat mangrist, am zis, că cinstesc mai mult convingerile tale mărturisite pe față fără nici un înconjur, decât ținuta echivocă a celor, cari zilnic se afirmă membrii neclintii ai partidului național, de fapt însă fac serviciile cele mai mari dușmanului, atacând zilnic pe conducătorii neamului și producând zizanie, ură și ceartă între frați.

Așadară, iubitul meu văr, d. Goldiș nu te-a calomniat, când ți-a zis „mangrist“, căci tu singur te-ai mărturisit aderent al lui Mangra.

Mă bucur însă, dacă acum revii la alte sentimente.

Nu era lucru mare, dacă-ți recunoșteai greșala trecătoare. Fără îndoială însă, dacă tu din nou ești convins, că partidul național român tot mai în-

seamnă ceva în conștiința neamului nostru și că unindu-ne prin el ne vom putea feri, n'ai decât să te lapezi de vânzătorii de neam și să te întorci în sânul aceluia partid, care singur reprezintă aspirațiunile neamului nostru și singur poate să ducă la izbândă cauza noastră națională.

Din situația tristă de azi nu cu injurături și inzulte ne vom scăpa, ci prin recunoașterea greșelilor noastre, prin pocăință, dragoste, muncă și unire în cugete și simțiri.

Aceasta-i șade bine unui preot adevărat și român cinstit.

Arad, 30 decembrie 1911.

Al tău iubitor văr
Dr. Cornel Iancu.

Scrisoare din Budapesta

„Petru Maior“ jubilează.

În acest an se împlinesc 50 de ani dela înființarea societății academice din Budapesta „Petru Maior“. În cursul unui jumătate de veac o atare instituție culturală este expusă la multe oșcilări, căci vaza și importanța ei este fatalmente condiționată de valoarea și destoinicia acelora, cari au stat în fruntea ei timp limitat. Este însă de netăgăduit, că acest focar de cultură și vieță socială românească a îndeplinit o misiune importantă și a contribuit la dezvoltarea însușirilor superioare ale multor generații.

Se poate că nu vom afla pe fiecare pagină a trecutului acestei societăți, strălucite pilde și dovezi de muncă conștie și de avânt puternic tineresc, dar vom putea constata, — oricât de severi am fi în judecata noastră — că în fiecare an didactic s'a desfășurat un program de muncă, cu vădită intenție de a îndruma tinerimea noastră universitară la împlinirea principiului călăuzitor și singur mântuitor al culturii naționale.

Când tinerii noștri universitari au luat cu însuflețire hotărârea, de a aranja din prilejul jubileului semicentenar al societății „Petru Maior“, — serbări, cari trecând peste cadrele obicinuite, să aibă o însemnătate culturală, — au dorit mai ales să dedice un „Carmen saeculare“ acelor bărbați mari ai neamului românesc, a căror activitate a culminat în triumful principiului culturii naționale.

Cu deosebită bucurie și satisfacție vestim, că toate presemnele — sprijinul promis din partea fruntașilor vieții noastre publice, dispoziția însuflețită a tinerimii, participarea multor artiști și factori culturali — ne îndeamnă să credem, că serbările jubilarie ale societății „Petru Maior“ ce se vor ținea în februarie 1912, se vor desfășura în contururi grandioase.

Dupăcum suntem informați din partea președintelui societății, d. Ioan Țicu, programul detaliat se va publica încurând.

Coresp.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplor; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Beduinul „pe culmea“ prostiei

Ei bine cetitorule... Șoricu iară s'a urcat pe culme „(a. Muntelui de pietate* se înțelegea, — unde probabil a așteptat până s'a prosti, fiindcă iată ce spune:

„Ziua trecu anevoie. Fiecare clipă îmi părea o tortură etc.“

De rândul acesta, însă, avem satisfacția de a constata că beduinul nostru renunță la pozele caraghioase și la halucinațiile premergătoare primului interviu, și se mărginește numai să-și dea odată ochii peste cap, în fața „freamătului brazilor“ — și apoi intră deadreptul în subiect.

Inchiptuit ori adevărat, interviul noui îl purecăm cum de altfel o facem și cu Șoricu însuși:

Presupunând că e adevărat, nu putem fi însă siguri dacă e fidel redat de Șoricu, care, ne-am putut convinge că n'are frâu când se dă la lucruri de senzație. Și ceia ce ne face să ne îndoim de autenticitatea lui desăvârșită sunt declarațiile puțin măgulitoare pe cari le-a făcut părintele Anchise pentru d. Șoricu, unuia dintre redactorii noștri la poalele Munților apuseni. E dar prea cu puțință ca beduinul să fi mutilat fraza bătrânului.

Remarcăm în primul rând delicateta cu care părintele Anchise începe noul interviu cu beduinul. Cele dintâi cuvinte atât de înțelepte ale bătrânului reușesc să mângâie pe beduin pentru amarul pricinuit de declarațiile făcute nouă despre el.

„Te-au durut cele ce ți-am spus. Trebuiau însă spuse. Ainevoie de ele în viață“.

Totuși printul de Bavaria nu se descurajează — și cu toate că îl nemulțumește slăbiciunea bătrânului pentru noi cei dela „Românul“, se face dulce, se gudură ca un cățel bătut și se îndeamnă a iscoadă. Toate mințile lui, câte le are, sunt chimate de gândul că oare pentruce reușește să apară el așa de... sugubăț și de... popular în coloanele ziarului nostru.

„Au, părinte Anchise, un procedeu special al lor?“ — îngână Șoricu insinuant.

Apoi Șoricu, care ori câte năsbății ar face ține și el să fie socotit om; cu neghibia care-i șade atât de bine și care a adus atăta dispoziție în rândurile cetitorilor noștri, cere aprecierea părintelui Anchise pentru persoana sa — iar bătrânul îi răspunde: „Oamenii au simț de demnitate; oamenii au simț de rușine.“

Și mai la vale Anchise făcând aluzie la situația Șoricului, situație de colaborator indignat dela distanță și la raporturile dintre dsa și d. Bocu, urmează:

„Răul cel mare nu stă în florile de stil ale naufragiatului, ci în școala, pe care o profesea ză stăpânii lui. În patronarea, pe care li-o acordă lipitoarei, în încurajarea păcatului, în năzuința de a corupe toate caracterele. Microbi putrigăului din măr tind să distrugă și sâmburele“.

Spre sfârșitul interviului beduinul devine sentimental și se complăce singur răsucindu-se a poezie. Iar când să piară bunul Anchise între nori, îi mai sbiară odată beduinului, care satisfăcut o luase razna pe culme de vale.

„Ferește-te să nu dai în gropi“.

Dar beduinul și-a permis să pună și o mulțime de prostii în gura părintelui Anchise — și nu se putea ca și această a doua falsificare să nu fie denunțată.

Pela 9 ore seara se distinge prin huritul mașinilor tipografiei sunetul greu al unor pași ce urcă scările redacției noastre. Și pașii bubuie tot mai tare apropiindu-se de ușă. Un răsuflet greu și iute, de om care a bătut drum lung, se aude afară. O mână grea căzând pe clanță ne pune față în față cu un bătrân chipș, la port asemenea țărănilor noștri. Căutătura celui ce înainta hotărît

*Casă de amanet

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efeptuesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuraticice, în preț de fabrică.

spre noi era plină de atâta putere și bărbăție, încât, fără să vrem, toți am sărit în sus.

Intrarea neașteptată — fără să bată de trei ori în ușă — a acestui bătrân necunoscut ne-a amuțit. Corectorul nostru, galben de frică, a lăsat inițiala numelui „bardului” fără sedilă.

Singur unul dintre noi, cu mai multă prezență, ridică mâna spre bătrân și rosti inspirat:

„Oricine ai fi tu, inger sau diavol, om sau nălucire, credincios sau ateu...”

„Pentru Șoricu, părinte Anchise” rosti cece obținuse interviewul la poalele Munților apuseni, tu erai?... Ce face necunoscuta, interveni corectorul, care își câștigase siguranța și pusese sedilă numelui neprețuitului nostru beduin.

Abia ne câștigasem liniștea și bătrânul începu să povestească:

— De azi dimineată bat drumurile. Mi-a citit necunoscuta „Tribuna” de ieri. (Șoricu a mințit, spunând că Anchise știe să citească).

— Interviewul? — întrerupseră câteva voci.

— Dar n'am schimbat nici o vorbă cu Șoricu! Vă rog s'o scrieți asta la gazetă. Pentru a doua oară a tras lumea pe sfoară.

— Bine, dar, ce zice necunoscuta la toate acestea? N'a înțeles ea nici acum, că Șoricu a luat-o așa într'o parte și că de acum au să vină neghiobiile cu grămada?... Tot îl mai adoră, ca să zic așa, pe beduin?..

Aci bătrânul, după ce făcu un semn de scârzbă, urmă:

La început când Șoricu spunea că e al tuturor și că deci nu se poate abandona în întregime unei singure ființe ori cât s'ar ruga ea de „frumos” — la început e adevărat că necunoscuta îl iubea ca pe un nebun, dar, de când a scris interviewul acela mincinos și de când îl vede că a început să strige de pe culme cele mai urâte vorbe de rânduș, necunoscuta îl citește poate cu mai multă atenție, dar râde mercu. Când însă i-am spus că s'a lăudat că prin inelul ei de logodnă i s'ar fi năzărit tot felul de năsbătii, s'a convins că Șoricu și-a pierdut măsura.

Încă două întrebări părinte Anchise:

Mai citește ceva Șoricu asta?...?

N'a cetit nici odată! Toată ziua joacă table la Kübler, — și mai are pretenția că mi-e strănepot. — Ia, un prost și-un încrezut!

O singură întrebare încă, bunule părinte: Ce e cu svonul acela după care Șoricu și-ar fi bătut pieptul, că el trebuia să fie chemat prim-redactor la „Românul”.

Apoi eu am auzit prin București pe mulți spunând, că Șoricu asta pe toate potecile blestema comitetul național, că l-au chemat la Arad pe d. Locusteanu, pe care Șoricu nu-l apreciază... Imi mai destăinuiau unii, că beduinul — cum îi ziceți dv. — a spus într'o cafea, că el cu 800 de coroane lunar ar fi venit la Arad — și că gazetarul e mercenar și nu trebuia să aibă morală.

După ce părintele Anchise a desmintit pretinșul interview al beduinului, a plecat fără să „dispară în nori”.

Noi, din motive de respect față de veneratul strămoș, pe cari oricine le-ar pricepe afară de d. Șoricu, nu i-am bătut capul mai mult.

Răsboiul italo-turc

În Tripolis zilnic au loc ciocniri mărunte, însă în ultimele douăzeci și patru ore nu s'a întâmplat nici un eveniment important. În criza internă din Turcia încă nu s'a ivit nici un moment mai nou. E de observat însă, că față de știrile din surs a turcilor tineri partidele din opoziție afirmă hotărît, că până acum sultanul n'a putut fi câștigat pentru ideea disolvării parlamentului.

Lupte noi.

Constantinopol. — Din Delihad se comunică: În 27 dec. n. o mare forță inamică a atacat la Sidi Said pozițiile noastre întărită la piciorul muntelui. Italienii, după dimineata i respinsesem, după amiază au înțit atacul prin focuri vii de tun iar noi am fost siliți să cedăm inamicului o parte din pozițiile noastre. Inamicul a pierdut în această luptă 600 de soldați iar pierderea noastră a fost de 120 soldați și 2 ofițeri. Așteptăm un nou atac. Vremea e foarte neplăcută. Italienii, așa se vede sunt hotărîți, că încă în decursul iernii să înainteze pe platoul dela Tsebel.

Roma. — Rapoartele corespondenților de pe câmpul de luptă descriu amănunțit lupta dela 19 dec. n. dela Bir-Tobras.

După ziarul „Avanti” conducătorii arabi au tradat și înșelat coloana italiană. Patru conducători, cari voiau să fugă, au fost spânzurați. Pierderile italienilor au fost mai mari, decât cum se anunțase semioficial. Italienii au pierdut cel mai 200 soldați, între cari 50 morți.

Italianii în contra monarhiei austro-ungare

Viena. — Lui „Nachrichten” i-se comunică din Klagenfurt, că pela gările dela graniță, mai cu seamă în Ponteba, Gemona, Udine și în alte localități italiene pasagerii din Austria și Ungaria în continuu sunt expuși celor mai grave vexări și celor mai grosolane insulte din partea italienilor. În prăvăliile din Pontela și Udine pasagerii, despre cari se știe ori numai se crede că sunt supuși austriaci ori ungari, sunt insultați și atacați, și nu li-se dă, nici chiar pe bani scumpi, mâncare, băutură, ba nici chiar adăpost peste noapte.

Medicii italieni nu voesc să îngrijească pe cetățenii noștri bătuti până la sânge. Italienii răpesc din mâinile pasagerilor austro-ungari calabali-curile și aruncă cu pietrii asupra lor.

Voluntari turci spre Benghazi.

Constantinopol. — Sasezeci și șase de voluntari egipteni, cari nu putură trece granița pe lângă Benghazi, au ajuns, în ziua de 25 dec. n., trecând prin Tunis, la grosul armatei turcești.

Ei aveau cu dânsii o mitrailează, un tun de munte și 29 lăzi cu munițiuni. Eri au plecat din Constantinopol, 10 ofițeri turci, îndreptându-se, prin Egipt, spre Benghazi.

Ei dispun de suma de 50 mii lire turcești. Deoarece Anglia, are o atitudine suspectă față de Turcia, sunt temeri că ofițerii turci vor cădea în mâinile italienilor.

Expulzarea italienilor de lângă Gallipole.

Constantinopol. — Guvernul a hotărît expulzarea italienilor din Mirophito și Kochan, localități ce se află în zona fortificațiilor din Gallipole.

Ambasada germană a făcut demersuri pentru revocarea acestei măsuri.

Demisia lui Ciarikow.

Petersburg. — Pe lângă toată desmintirea oficială se asigură iminenta demisie a lui Ciarikow, ambasadorul rus la Constantinopol. Ambasa-

dorul adusese în discuție adevăr pe răspunderea lui personală chestia Dardanelelor, care, se știe, s'a sfârșit cu fiasco. Urmasul lui Ciarikow va fi Hartwig, ambasador la Belgrad, ori Giers, ambasador la București.

Turcia în contra acțiunii de pace.

Constantinopol. — Poarta a îndrumat pe ambasadorii săi dela Viena, Paris, Berlin și Londra, să refuze definitiv acțiunea internațională de pace propusă mai de mult și să declare, că Turcia numai în fața puterii cu arma va ceda.

INFORMAȚIUNI

Arad, 30 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme mai mult uscată, noaptea înghețuri.

Prognostic telegrafic: vreme uscată, noapte înghețuri.

Temperatura la amiază a fost de 3.1 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11'77
„ „ maiu	„ 11'62
Secară pe aprilie	„ 10'30
Cucuruz pe maiu	„ 8'55
Cucuruz pe Iulie	„ 8'71
Ovăs pe aprilie	„ 9'72

Noul nostru roman. *La 1 ianuarie 1912 vom începe să publicăm în foia ziarului nostru vestitul roman al marelui scriitor rus Nicolae Gogol, „Suflete moarte”. Această măreață operă a literaturii universale ne dă o icoană vie din viața nobilimei ruse. Numele autorului lui Tarass Bulba e credem o garanță suficientă pentru ca orice cetitor al „Românului” să se simtă îndemnat a urmări zilnic foia noastră.*

Traducerea se va face — pentru prima dată în românește, și într'o frumoasă românească — de unul din tinerii noștri scriitori.

Din cauza abundenței de material cronica noastră feminină va apărea în nrul viitor.

Dela „România Jună” din Viena, Ziarele din Bucovina au adus vestea, că la liceul gr. or. din Suceava unii profesori cosmopoliți au hotărît să înlocuiască costumul național al elevilor români, cu o uniformă copiată după costumul național al nemților din Stiria.

Pe acești profesori vandali, cari înlătură într'un mod atât de samavolnic portul nostru național dela unicul liceu din Bucovina, a cărui majoritate de elevi și profesori o formează „românii”, societatea acad. „România Jună”, din Viena întrunită în adunarea plenară extraordinară din 26 XII. 1911 îi înfierează în fața opiniei publice românești și apelează la simțul național al elevilor și al părinților lor, ca să nu-și lepede portul lor național și să boicoteze în tot felul și cu orice mijloace uniformă străină, impusă lor cu de-a-sila.

Fiind liceul gr. or. din Suceava un liceu confesional susținut din banii fondului religios românesc „România Jună” apelează la membrul ei onorar I. P. S. mitropolitul dr. Vladimir de Repta și-l roagă cu insistență ca Excelența Sa în calitate de cap al fondului religios gr. or. român, și prin urmare și al liceului din Suceava, să întreprindă pașii necesari pentru desaprobară și în-

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Boulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultățuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

In grădina de iarnă a „Hotelului Central” condusă în spirit modern găsește Oñor. Public beuturi și bucătăria care indestulește cele mai delicioase dreptensiuni. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. În cafea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK

hotelier.

lăturarea acestei samavolnicii precum și pentru pedepsirea celor vandali lipsiți de simț estetic și național.

Petrețeri. Tinerimea meseriașă română din Nădlac aranjează în 8 ian. n. 1912 (a doua zi de Crăciun) concert și teatru în sala de dans a comunei bisericesti gr. or. rom. în scopul „Reuniunii de ceț. și cântări a mes. rom. din Nădlac”. Se va preda: Creangă ruptă, cor mixt; Cinematograful, comedie în 1 act; Morarul, cor mixt. Cinel-cinel, com. cu cântece în 1 act. Grănele vara se coc.

— Comitetul filial al „Soc. pentru fond de teatru rom.” va aranja în 9 ian. n. (a 3-a zi de Crăciun), cu concursul teologilor din Blaj, concert urmat de dans în sala mare a hotelului „Elisabeta” din Turda, în scopul fond de teatru român. Se va preda: Marșul patruaniților, orchestră. Două colinde, cor. rosmarinul (horă), orchestră. Ștefan Domn cel mare, Soacra, cor. cântec, cor. Lacrimi și suspine, horă, orchestră. Reântoarcerea acasă, cor. Dorul, cor. Insti marș, orchestră.

— Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Budapesta aranjează în ziua primă a Crăciunului românesc, 7 ianuarie st. n. în frumoasa sală a sindicatului muncitorilor de fer și metal din cercul VII. Tököly-ut nr. 56, o mare reprezentație teatrală urmată de dans cu următorul program: „Pe roșul steag”, cor. „Tablouri vivante”, reprezentând munca în trecut, prezent și viitor. „Copilul cântător”, decl. de tov. I. Ciser. „Conferință contra tutunului”, scenă comică predată de tov. Jean Avramescu. „Era noaptea”, serenadă cântată în trio. „Spre mântuire”, dramă în trei acte de Ernest Garami, trad. de I. Ciser. „Călușorul”, jucat de 8 membri ai secțiunii. Poșta ambulantă. — Batare de confeti și serpentine și alte distracții plăcute. Inceputul la orele 8 fix. — Muzică românească. Venitul curat se va întrebuința pentru scopuri culturale.

Conflict ruso-american. Agenția Wolff telegrafiază, că naționaliștii au sursus Dumei rusești un proiect de lege, prin care nu se admite în țară evrei americani și se sporește în mod considerabil taxele vamale asupra mărfurilor americane.

Necrologe. Maria Bulboacă n. Ursu după scurtă dar grele suferințe a răposat joi în 28 dec. n. în etate de 30 ani. Inmormântarea va avea loc în cimitirul din Curtici, duminică, în 1831 dec. după ritul bisericii gr.-or. rom.

— Văd. Ana Roșescu protopopeasă rom. gr. or. după grele suferințe a încetat din viață, în etate de 78 ani și 23 ani ai văduviei, fiind împărtășită cu sf. taine ale muribunzilor. Inmormântarea a avut loc în mormântul familiar din cimitirul comun, dela biserica parohială din Cluj, azi, sâmbătă în 30 l. c.

Transmitem neconsolatelor familii sincere condoleanțe.

Logodne. Sabina Kondaly (Iabuca) și d-nul Iosif Pepi Târziu învățător (Prisaca) logodiți. Felicitări!

— Dșoara Elvira Moțiu (Mișcolț) și d. dr. Eugen Tatar (Deva) logodiți. — Felicitări!

Otrăvire în masă într'un azil de noapte. Din Berlin se anunță, că o otrăvire în masă, cum nu s'a mai întâmplat în Berlin, a provocat o extraordinară agitație în azilul de noapte de aci.

Vre-o 20 de persoane dintre vizitatorii azilului s'au îmbolnăvit rând pe rând, în interval de câteva ore numai, prezentând simptome de otrăvire.

O anchetă medicală a stabilit că otrăvirea e datorită consumării unui pește afumat numit „Brückling (un fel de scrumbie). Bolnavii au declarat că ei cumpăraseră acest pește în două magazine de peste din apropierea azilului, îl aduseseră la azil unde îl consumaseră. Poliția de siguranță în urma acestor declarațiuni. a făcut perchi-

ziții în magazinele de peste respective și a confiscat proviziile de peste găsite.

În azilul de noapte aceste otrăviri în masă au provocat o agitație enormă de oarece îmbolnăvirile n'au avut loc numai într'o singură, ci în diferite săli. Unul după altul bolnavii căzură jos, așa că cele câteva sute de persoane cari populau azilul, își pierdură cu totul capul, iar medicii abia putură face față muncii impusă de această tragică împrejurare.

Cu privire la otrăvirea în masă dela azilul de noapte se mai anunță următoarele:

Ingrămădirea nenorociților lipsiți de lucru și de adăpost a fost cu deosebire mare în timpul sărbătorilor Crăciunului. Multe sute de nenorociți căutară adăpost în asil, după ce mai întâi își cumpărară pentru câțiva pfenigi în prăvăliile de alimente din vecinătate scrumbii numite „Bücklinge” pe cari le consumară apoi în azil. S'a dovedit apoi că aceste scrumbii au fost stricate, ceea ce a provocat otrăvirea.

Au murit 15 persoane. Numărul celor îmbolnăviți s'a urcat la 23.

În toate prăvăliile de alimente din apropiere au fost confiscate de către poliție toate felurile de pescării ieftine și în special scrumbiile numite „Bücklinge”.

De oarece nimeni din personalul azilului nu s'a îmbolnăvit și în localul azilului nu se dă adăpostuilor decât supă, neoferindu-se nici un fel de alimente tari, e lucru lămurit, că mâncarea otrăvitoare a fost adusă din afară. În cursul zilei de ieri s'au îmbolnăvit alte 60 de persoane și până acum au murit în total 31 inși. Sunt temeri că încă mulți alții vor sucomba intoxicației.

La cei otrăviți survin la fiice 10—20 de minute acese de amețală, vărsături și crampe, după cari urmează moartea la intervale scurte, în cele mai multe cazuri într'o oră și jumătate în altele cel mult patru ore.

Azilul a fost închis și nimeni dintre persoanele aflate acolo nu are voie să-l părăsiască. Au rămas astfel în azil 2400 persoane. În schimb alți nenorociți fără adăpost au fost primiți în azil.

Sechestrarea celor aflați în azil a durat până ieri dimineată.

Vizitatorii sănătoși au fost concediați.

Rezultatul autopsiei celor morți în urma intoxicației cu peste, exclude orice primejdie de molișire. Deasemenea n'au fost constatate nici un fel de preparate chimice. E vorba de intoxicație alimentară tipică. În afară de azil au fost de asemenea constatate câteva cazuri de otrăvire identice.

Greva uriașă din Anglia. Din Londra vine știrea, că greva lucrătorilor țesători din Lankashire se întinde mereu. Uniunea fabricanților de țesături a hotărât ca, în cazul când greva va fi terminată până la mijlocul acestei săptămâni, toate fabricile textile vor exclude pe lucrătorii lor, așa că nu numai 160 mii, ci 300 mii lucrători vor rămânea fără lucru, iar 140 de mii de războaie și 54 milioane de suveici vor înceta de a funcționa.

Procesul moștenirii regelui Leopold. Corespondentul din Berlin al ziarului „Peuple” află dintr'un cerc în legături de aproape cu princessa Luisa de Belgia că principesa nu se va mulțumi cu sentința judecătorilor belgieni ci va continua acțiunea ei împotriva statului belgian și a baronesei Vaughan.

Principesa tăgăduiește regularitatea averii baronesei și prin aceasta deschide din-nou procesul împotriva baronesei.

„Fundatiunea Carnegie pentru recompensarea eroismului civil” a acordat în ședința sa din urmă, ținută la Paris sub presidenția d. Leon Bourgeois senator și fost ministru, premiile acestea:

Abatelui Richard pentru că a scos cinci persoane din valurile Seinei, după accidentul autobusului ce s'a precipitat peste rampa unui pod în fluviu, o mie de franci.

Văduvei Matelot 3000 franci și fiecăruia dintre cei cinci orfani câte 500 franci, pentru următoarea faptă extraordinară: Matelot, păzitorul farului dela Kerdonis (un punct foarte însemnat pentru

marinari, de pe coasta atlantică a Franței), cade, subit bolnav greu în seara unei zile din septembrie trecut; soția lui nu uită a aprinde farul și grăbește iarăși la căpătâiul bărbatului ei în agonie; după un timp copiii, cari se jucau în curte, îi spun că lanterna farului nu se învârte ca de obicei, și cum este de lipsă. Femeia însă nu știe pune în mișcare mecanismul. Casa lor e izolată la distanță de mulți klm., e noapte, și dacă nu funcționează farul, pot adveni catastrofe pe coasta periculoasă. Conștie de datoria sa, ea urcă pe cei doi copilași mai mari în turn, (o fetiță de 9 și băiețel de 7 ani), îi mângăie, îi îndeamnă, îi încurajează, le arată ce au să facă, și noaptea întregă frate și soră învârt cu mânuțele lor lanterna, în timp ce vântul urla groaznic în jurul lor; farul a luminat ca totdeauna, bărci și vapoare și-au urmat calea orientându-se după zarea ce le venea cu ajutorul celor doi eroi mici și bravi. Matelot a murit în zori. Comisarul a trimis în aceiași zi pe altul în loc. Când a ajuns cunoscut faptul, ziarul „Le Figaro” a făcut o colecție și a adunat peste cincizeci de mii franci pentru familia orfană care atât de conștientos și-a împlinit datoria.

Producțiune declamatorică-teatrală. Inteligența română din Iara-Inferioară și jur va aranja luni în 8 ianuarie st. n. 1912 a doua zi de Nașterea Domnului în sala „Hotelului Coroana”. — în scopul zidirii școlii române din Iara-inferioară o producțiune declamatorică-teatrală urmată de dans cu următorul program: 1. „Apă rece” glumă într'un act de Theochar Alexi, jucată de: dna Virginia Irimie, d. Ioan German inv. d-șoara Letiți Fărcășan, d. Gavril Hideg. 2. Rolul și efectul veseliei... conferență de d. dr. Ioan Giurgiu adv. 3. „Romantă” duet de vioară prin Octavian Brânză și Ioan German, învățători. 4. „Țiganul la cununie” de Em. Suciu, predat de Em. M. Irimie învățător.

Dol „Petru”. Regele Petru al Serbiei chemase la palat pe câteva sute de copii săraci ca el în persoană să împărtească haine micuților școlari. Cu prilejul acesta regele întreabă pe un școlărel:

— Al cui ești tu, micuțule?

— Al lui Mihail, care-i servitor la bancă.

— Cum te cheamă?

— Apoi nu mă cunoști? Doară și pe mine mă cheamă Petru.

— Și unde locuiești?

— Aici, în dosul palatului. Suntem vecini. Mai de multe ori am voit să te cercetez, dar garda nu m'a lăsat să intru pe poartă. Mi-aduc bine aminte de tine. Odată ai trecut pe dinaintea casei noastre și ai aruncat un dinar în tină, abia l-am putut găsi.

Regele zimbi, mângăia pe față pe mititelul Petru și-i dete o piesă de aur. Când școlării îl întrebară, cum a cutezat el să răspundă regelui în modul acesta, el răspunse liniștit:

— Dacă nu mă tem de directorul băncii, stăpânul tatălui meu, pentru ce să mă tem de vecinul nostru, de regele?

Suprimarea rentei ducelui de Wellington. Partidele înaintate din Bruxelles au început o mare agitație pentru suprimarea rentei de un sfert de milion, pe care statul belgian o plătește ducelui de Wellington, conziderând acest tribut ca o rușine.

După înfrângerea lui Napoleon la Waterloo, Wilhelm, regele de atunci al țării de jos, a proclamat pe Wellington prinț de Waterloo, acordându-i o rentă anuală de un sfert de milion reversibilă la infinit asupra primilor născuți în linie bărbătească. Acest tribut, Belgia îl plătește încă și azi.

Acum opoziția cere ca renta să fie suprimată, Belgia neavând nici un motiv să plătească ea înfrângerea lui Napoleon.

Viscole în Tirol. În timpul sărbătorilor Crăciunului catolic în întregul Tirol și mai ales în Tirolul de nord au domnit viscole violente, cari au provocat numeroase întreruperi de comunicații. În Arlberg, zăpada a atins înălțimea de 2 metri.

Accident de automobil într'un circ. Din Berlin se anunță, că în timpul reprezentației de ieri seară, dela circul Schumann s'a întâmplat un accident nenorocit artistului Marino.

Acesta se expune în fiecare seară în fața unui automobil, care trece cu iuteală peste el. Ieri,

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
.: cele mai favorabile .:

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

conducătorul automobilului cărmi automobilul puțin într-o parte, și automobilul călcând greșit a rupt o bucată din pulpa piciorului lui Marino.

Artistul fu scos din arenă leșinat.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, că după o practică îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebes) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efectuiască ghetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut constiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászebes*, str. Grecilor Nr. 9.

x Cadou de Crăciun pe 1911 trimite anul acesta ca și în ceilalți ani renumita casă de export *A. Hirschberg Viena II. str. Rembrandt 19*, garnituri plăcute de argint american, costând din 42 bucăți și adecă: cuțite, linguri, furculițe, feșnice etc., pe lângă prețuri aproape de răs de cor. 14-40. Acei cari voiesc să le facă la ai săi o surprindere plăcută de seara Crăciunului, îi facem atenți asupra iseratului de astăzi

x (Rostul medicamentelor în contra vâne de aur emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „*Apa amară naturală Franz Iosef*“ (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în farmacia.

x Vei economisi bani mulți dacă cumperi cadouri de Crăciun dela orologierul și bijutierul *Hirsch Jenő* din colțul *stradelor Forray și Rákoczi*. Aci îți să dă ocaziune să cumperi un gherdan cu medalion din aur veritabil cu 19 cor., un inel de aur cu 4 cor., 50 fil., și o păreche de cercei de aur numai cu 3 cor.

x Articoli de tombolă și pentru cadouri, în alegere uriașă, se află pe lângă prețurile cele mai ieftine la Fischer Simon Nagy Aruháza, Arad, Szabadság-tér No. 12.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Maroo** (Viena).

Partia XX.

La 24 august s'a jucat, la Karlsbad, între Rottlewi și Niemzowits.

Rottlewi.	Niemzowits.
1. d2—d4	d7—d5
2. Cg1—f3	Ce7—e6
3. c2—c4	c7—c5
4. Cb1—c3	Cb8—c6
5. c4×d5	e6×d5
6. g2—g3	

Continuarea aceasta e de modă nouă; Rubin-stein o aplică adeseori.

6.	Cg8—f6
7. Ff1—g2	Fc8—e6
8. o—o	h7—h6

Lasker recomandă mișcarea aceasta. Altcum ar putea neliniști Cf3—g5 ori eventual Fc1—g5.

9. Fc1—e3 Cf6—g4
Astfel e foarte bine acoperit pionul c5. După d4×c5 ar urma Cg4×e3.,
10 Dd1—d2.

Pionul c5 iarăș e în pericol.

10.	c5—c4
11. Cf3—e5.	
Proiectul e frumos foarte.	
11.	Cc6×e5
12. d4×e5	Cg4×e3
13. f2×e3.	

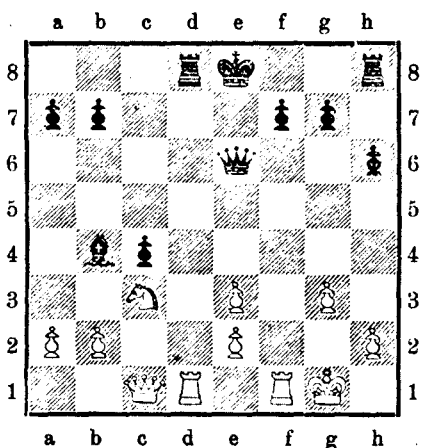
Cu adâncă pricepere pentru situație, deja după trăsătura 11. Cf3—e5, a înțeles alb că va fi în avantaj.

13.	Ff8—b4
14. Ta1—d1	Dd8—g5
15. Fg2×d5	Ta8—d8
16. Dd2—c1!	

Acoperirea cea mai simplă și cea mai bună.

16.	Dg5×e5
17. Fd5×e6	De5×e6

Echilibrul s'a restabilit formal, și dacă ar urma negru să tragă, ar trebui să-l considerăm în avantaj. Alb este însă în ofensivă puternică.

18. Td1×d8+	Re8×d8
19. Tf1—d1+	Rd8—c8
20. Cc3—d5!	Fb4—a5
21. Dc1×c4+	Rc8—b8
22. Dc4—f4+	Rb8—a8
23. Df4—d4.	

Mișcare excelentă; atacă spre g7 și mai ales împedecă Th8—d8.

23.	f7—f6
24. a2—b4	Fa5—d8!

De silă așa. Căci Fa5—b6 ar fi și mai ne-avantajos, din cauza:

25. Dd4×b6	De6×b6
26. Cd5×b6+	a7×b6
27. Td1—d7.	

25. Td1—c1.

Foarte șiret tras. Mișcarea plausibilă 25. ... Th8—e8 ar fi dezastroasă, prin Dd4—e4.

25. ... Fd8—b6

Acum e bine așa; căci după

26. Dd4×b6 ar urma	
26.	De6×d5!
27. Db6—c7	Th8—b8
28. Dc7×g7	Dd5—d2

și avantajul albului ar fi redus.

26. Cd5×b6+	a7×b6
27. Tc1—c7	g7—g5
28. e3—e4	Th3—e8
29. Dd4—d3.	

Pionul e4 e acoperit; căci ar urma:

29.	De6×e4
30. Tc7—c8+ etc.	
29.	h6—h5
30. Tc7—d7	h5—h4
31. b4—b5	

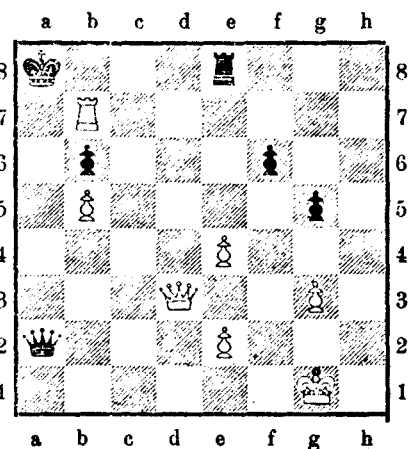
Mișcare aleasă. Alb amenință Dd3—a3+ și Da3—d6+ cu schimbare.

31.	h4×g3
32. h2×g3	De6×a2
33. Td7×b7	

Mișcarea aceasta se bazează pe o combinație subtilă:

33.	Da2—a1+
34. Rg1—g2	Ta8—h8
35. Th7—c7!! (numai trăsătura aceasta învinge)	Da1—h1+
36. Rg2—f2	Th8—h2+
37. Rf2—e3	Dh1—g1+

Negru are numai acest +. Acum devine evidentă prudența mișcării Th7—c7.

33.	Ra8×b7
34. Dd3—d7+	Rb7—b8
35. Dd7×e8+	Rb8—a7
36. De8—d7×	Ra7—b8!
37. Dd7—d8+	Rb8—a7
38. Dd8—c7+	Ra7—a8
39. Dc7—c6	

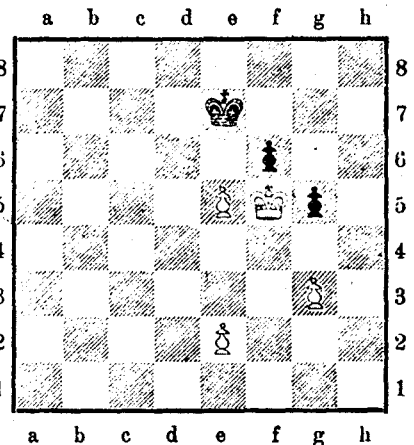
Nu Dc7×b6, pentru Da2×e2.

39.	Ra8—a7
40. Rg1—f2 amenință Dc6—c7 și Dc7×b6.	
40.	Da2—a1

Mișcarea Da2—f7 ar precipita căderea, prin Dc6—c8!

41. Dc6—c7+	Ra7—a8
42. Dc7×b6	Da1—e5
43. Db6—a6+	Ra8—b8
44. b5—b6	De5—c5+
45. Rf2—g2	Dc5—c6
46. Da6—a7+	Rb8—c8
47. b6—b7+	Dc6×b7
48. Da7×b7+	Rc8×b7
49. Rg2—f3	Rb7—c6
50. Rf3—g4	Rc6—d6
51. Rg4—f5	Rd6—c7
52. e4—e5	Negru renunță.

iată situația:

Deslegarea problemei 22 (de F. Köhnlein).

1. Dh4—h8.

a) 1. ... Ra4—b4	2. Tf6—f4+ etc.
b) 1. ... Ra4—a5	2. b5—b6+ "
c) 1. ... Cb8—d7	2. Tf6—a6+ "
d) 1. ... Cb8—a6 (ori c6)	2. b5×a6 (c6) etc.
e) 1. ... oricum	2. Tf6—f4

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultați delă orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

AVIZ!

Desfăcându-mi prăvălia, aduc la cunoștința Onor. public, că pregătesc costume pentru domni cu solvire în bani gata pe lângă prețurile cele mai ieftine, tot asemenea vând și cu metru din stofele cele mai am în depozit.

Cu stimă:

Firma inokai Tóth Lajos.
Bulevardul Andrassy Nr. 25).

(Palatul Neumann).

„Calendarul Național“ pe 1912

Întocmit de redacția foilor dela Orăștie, e calendarul care duce în casele Românilor chipurile cele mai înălțătoare de suflet! El ne arată pe:

— **Mihai Viteazul** intrând biruitor prin poarta cetății dela Alba-Iulia, după ce a cucerit Ardealul, și ajungând acum el Domn și peste acest colț de țară românească! — Apoi când, după asta, a mers de a cucerit și *Moldova*, ajungând a fi, pe-o vreme: **Domn al tuturor Românilor!** — Ne arată apoi pe:

— **Tudor Vladimirescu**, eroul poporului din Muntenia, când a alungat pe zbirii poporului din București și primește jurământul de supunere al boerilor! — Apoi în al doilea chip: **Prinderea lui Tudor Vladimirescu** de către mișeii Greci și Turci, de-l duc și 'l omoară!

Și alte multe chipuri interesante și plăcute.

Apoi bogat material de citit: *povești, nuvele, poezii, glume și povește bune.*

Tare interesantă e acea parte din „Calendarul Național“, care ne arată feluritele scrisori de pe fața pământului!

Văzut-ai vr'odată scrisoare grecească? De asta ai putut vedea mai ușor; dar grecească *monumentală* și grecească *likirică*? De acestea mai greu.

Dar scrisoarea *coptică* (de pe la Cairo și Alexandria)?

Dar scrisoarea *evreiască* de rând? apoi *evreiască zisă „Meruba“* și cea zisă „hebraică“, cu puncte și fără puncte? și în urmă cea „*rabinică*“? Nu le vei fi văzut.

Dar scrisoarea *turcească-arabă*, ai văzut? E foarte interesantă, dar grea la scris! De aceea Turcul care știe serie, e deosebit printre ceilalți, ca la noi un popă printre alți oameni fără carte.

Dar scrisoarea *siriană* văzut-ai? E de tot fină și încurcată. Mai aleasă și ca cea arabă!

Dar scrisoarea din *Tibet*, curățică și sprintenă? Și-apoi de sigur n'ai văzut scrisoarea „*sanscrită*“, a vechilor Indieni, scrisoare pe cari ei o numesc „*scrisoarea Zeilor*“, căci zic ei, ar fi cea mai desăvârșită de pe lume!

Ori văzuta-i scrisoare de *icuri*, în care în litere nu este nici un fel de linie oablă ori punct ori cerculețe sau alte cârnituri, ci numai icuri în 3 colțuri, așezate în toate formele! Și tu după așezarea lor să ghicești ce e scris cu ele?

Și mai ales văzut-ai scrisoare de *hieroglifă*? E cea mai grea scrisoare de pe lume! Cum alfabetul nostru are 28—30 litere ca semne de scris, scrisoarea de hieroglifă are vre-o 2000 de semne sau „litere“, pe care trebuie să le știi, de vrei să poți citi cu scrisoarea asta!

Toate aceste 15 feluri de scrisori le aflați, tipărite aievea, în „Calendarul Național“ de pe 1912. Pe 8 pagini sunt înșirate aceste scrisori, din fiecare 4—5 șire, iar din ciudatele hieroglifă să dau două fețe întregi.

Prețul unui Calendar **40 fileri.**

Celor ce cumpără mai multe, li-să dau mai ieftine, anume: Pe bani gata, dela 15 în sus (când li se trimite în pachete pe postă) li-să socotește calendarul în **numai 11 or.** (22 fil.), având însă a-și plăti ei și poșta la scoaterea pachetului.

Cei ce le cer pe așteptare, având a plăti prețul lor după vânzare, îl plătesc cu 13 or. (26 fil.) exemplarul, și își plătesc și poșta. Mai bine e: a trimite banii înainte!

Cei ce cer mai puțin ca **12 exemplare**, le plătesc cu câte 14 or. (28 fil.), căci la aceștia noi plătim și poșta (câte 5 fileri de fiecare Calendar), fiindcă merg sub legătură deschisă, nu ca pachet de poștă închis, și în forma asta poșta nu primește pachetele neplătite.

Trimiteti cereri și bani la

Admin. „*Libertatea*“ în Orăștie
(Szászváros).

Dr. GEORGE CRĂCIUN

FOST EXTERN LA SPITALELE DIN PARIS

consultă pentru boalele urinare, sifilitice și de piele. — Injecții cu preparatul „Ehrlich“ 606.

Temesvár-Erzsébetváros, Bégabalsor 5.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Aviz. Atragem atențiunea On. public românească asupra hotelului „Concordia“ din Lugos.

Mi-am deschis

depozit de covoare persane în strada Weitzer János Nr. 9 în edificiul școlii de fete (viz-à-vis cu poșta).

Cu stimă:

Schwarz Zsiga.

AVIZ.

Aduc la cunoștința Onor. public, că mi-am mutat atelierul de glăjărie, oglinzi, porcelane, lămpi și afaceri de încadrări în Arad strada József-főherceg Nr. 9. Colțul stradei Szent-László, vis-à-vis de biserica evanghelică. Efectuesc încadrări cu prețurile cele mai efitine. Deposit mare în table de sticlă. Renovări să efectuesc punctual și urgent. Rugând spriginul On. public semnez

Cu stimă:

Urbán Endre.

Cafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Klgr.	Cor. 1'60
Portorico 1/2 „	„ 1'90
Cuba 1/2 „	„ 2'—
Iava aur „	„ 1.70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Klgr.	Cor. 1'90
Calitate fină 1/2 „	„ 2'20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Menado, Mocca) 1/2 Klgr.	„ 2'60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Klgr.	Cor. 2'50
Tea de Congo 1/2 „	„ 3'—
Mixtură pentru familie 1/2 Klgr.	„ 5'—
Tea imperială foarte fină 1/2 Klgr.	„ 6'—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2 „	„ 7'—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Klgr.	„ —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1'90
1 litru rum fin de Brazilia	„ 2'40
1 sticlă 1/10 rum de Jamaica	„ 3'50

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI“ se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.

(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și Arad, József-főherceg-ut Nr. 3 în edificiul băncii „Arad-Csanádi Takarékpénztár). (Nr. telefonului 809).

Desfacere de
prăvălie
concesionată

Hoffmann
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii arti- coli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej

pentru a târgui ca- douri de Crăciun și Anul nou.

Priviți galantarele mele, unde veți afla obiectele potrivite, mai ieftin ca ori unde. Să vinde în săptămâna asta și până când am din rezervă; confecții pentru dame și fete; articoli de blănărie, mufuri; toalete bine croite, bluze, postavuri, parcheturi, pânze și ștergare pe lângă prețuri uimitor de ieftine. Mătase curată acum numai 73 cruceri.

Palatul teatrului.

Rog priviți galantarele mele.

Alegere uriașă în orice fel de articoli corespunzători pentru cadouri de Crăciun.

Paltoane-raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Noutăți igienice
de gumă și băsică de pește.

Specialitate preservativă fabricat veritabil francez și american în pachete originale.

Recomandată de medic!

Garanță.

Nou! „Fatime“ I și II calit. Prețul 1 duzină 6 și 8 coroane. —
„Semiramis“ I și II calit. Prețul 1 duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele mai excelente produse din această specialitate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de prezervare a veacului nostru. Prețul per bucată **15 cor.**

Se trimite direct prin fabrica de instrumente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preainteressantul meu cel mai nou preț curent ilustrat cu peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

Telefon 13—76.

Mijlocitori se caută în fiecare oraș cu proviziune considerabilă.

Pentru sezonul de toamnă și iarnă!

:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva **HUGO APFELBAUM**

CEL MAI MARE DEPOZIT DE MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865'

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloceste mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpad-tér Nr. 5.

∴ Telefou Nr. 671. ∴

„ATLANTICA“

prăvălie specială de

: Cafea :
Tea Rum

ARAD, Piața Andrássy Nr. 20.

(în fața casei comitatului).

Telefon pentru oraș și comitat 609.

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipke áruház)

din strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde pe un preț foarte ieftin:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate.

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei 35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei 90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe 20 cr.	Ismene trico, jaeger, pentru bărbați și femei 80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi 45 cr.	Trico pentru copii, jaeger 50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți 25 cr.	Blouse flanel 75 cr.
Gamasch de lână pentru copii 45 cr.	Neglige flanel 2.70 cr.
Mănuși glacé căptușite pentru femei 75 cr.	Blouse din materie 1.20 cr.

- Mare deposit în dantele spre ales!**
- Cămăși pentru copii R. chiffon 85 cr.
 - Cămăși pentru copii zephir colorat 85 cr.
 - Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.
 - Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.
 - Cămăși pentru femei R. Chiffon 75 cr.
 - Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.
 - Jipon de klott cu crețe duple 1 fl 50 cr.
 - Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.

- Taft de mătase 70 cr.
- Blouse de mătase vârgate 70 cr.
- Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20
- Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.
- Batiste, duzina cu 58—1.20 cr.
- Gulere numai 7 cr. bucata
- Mangete părechea 6—8 cr.
- Congrè lucru de mână 1 fl. 25 cr.

- Dantelă metru dela 1 cor. în sus
- Pânză de dantelă dela 25 cr.
- Guleré de dantelă 50 cor.
- Cravate pentru bărbați 10 cr.
- Mănuși glacé obicnuite 58—85 cr.
- Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
- Ciorapi pentru femei 39 cr.
- Bretele 30 cr.

Mare deposit în dantele spre ales!

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de acestea au sosit în mare cantitate cârpe de berlin înpletite, cârpe nimalaia, gilete înpletite, gamasch înpletiti și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii, Șaluri înpletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, aceporințe de pat tüll, corséte reform. Surțe de luster și clott.

Covoare linoleum. Albituri fine pentru femei. ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă: **Csipke Aruház.**

NEUMANN M.

CROITOR DE BĂRBAȚI.

COSTUME DE FRAC, SMOCHING, REDINGOT ȘI JACHET, GATA SAU DUPĂ MĂSURĂ IN EXECUTARE : NEESCEPTIONABILĂ. :

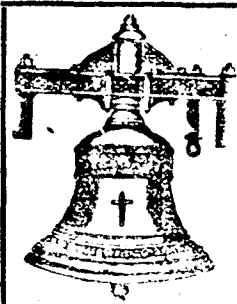
Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fete în

A R A D.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată : pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

Recomand
canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu prețul cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru sosirea nevătămată sănătoasă și veritabilă a exemplarelor. Bărbătușii cântăreți cu 8—10—12—16—20—25 cor. Femeiuște cu 3—4—5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tratamentul paserilor canarice la cerere trimite cu plăcere fiecărui, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitore mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

= 1911 =

S'a deschis expozițiunea pentru „Crăciunul românesc“

dela bazarul-mare a lui

FISCHER SIMON

A R A D, Piața Libertății (Szabadság-tér) Nr. 12.

ALEGERE URIAȘĂ.

ARANJAMENT LUXOS.

Jucării pentru copii!

Articoli de modă pentru domni!

Cadouri!

„ „ „ „ dame!

Articole de lux și pielării!

Corfe și trăsuri pentru copii!

Cele mai moderate prețuri se pot vedea în galantare!